

O. R. H. Jensen og
I. S. Haslund-Christensen:

Militær uddannelse og krigsvilkår

*Forsvarets
langtids-
planlægnings-
serie*

TEMA-HÆFTE 6

Forsvarets langtidsplanlægnings-serie udgives af forsvarsministeriet.

Hensigten er at fremlægge alsidig information om det grundlag, hvorpå forsvarsministeriet fremstiller forslaget til en kommende forsvarsordning.

O.R.H. Jensen og I.S. Haslund-Christensen: Militær uddannelse og krigsvilkår

1. oplag: 20.000 eksemplarer, juli 1980

Sat med Journal Roman 10 pt. medium

af Saga-Data ApS

Layout: Verner Jørgensen

Fotos: Forsvaret (hvor andet ikke er angivet)

Tryk: Visoprint as, grafisk produktion

Redaktør: R. Watt Boelsen, Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste

Hæftet kan rekvireres gennem Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste, Trommesalen 4, 1614 København V. Tlf. (01) 11 45 11.

O. R. H. Jensen og
I. S. Haslund-Christensen:

Militær uddannelse og krigsvilkår

Forord	3	3. Midlerne og systemet i uddannelsen	22
1. Krigens vilkår	5	3.1. Uddannelsesmidler	22
1.1. Våbenvirkningen	5	3.1.1. Materiel	22
1.1.1. Atomvåben	5	3.1.2. Lokaler — øvelsespladser	23
1.1.2. Konventionelle våben	5	3.1.3. Erstatning for organisatorisk materiel	23
1.1.3. Informationsindhentning	5	3.1.4. Skader	24
1.1.4. Nødvendigheden af at forblive uopdaget	6	3.2. Undervisning og øvelser	24
1.1.5. Præcisionens udvikling	6	3.2.1. Former for undervisning	24
1.1.6. Håndskydevåbnenes alsidighed	6	3.2.2. Øvelser	25
1.1.7. Artilleriets udvikling	6	3.2.3. Øvelser i udlandet	26
1.1.8. Præcisionsstyrede våben	6	3.2.4. Øvelsernes udbytte	26
1.2. Bevægeligheden	8	3.2.5. 80'ernes øvelsesvilkår	27
1.2.1. Strategisk og taktisk bevægelighed	8	3.3. Uddannelsessystemet	27
1.2.2. Overlevelse	8	3.3.1. Uddannelsesproduktion	27
1.3. Kombinationen af ildkraft og bevægelighed — en del af taktikken	9	3.3.2. Skolerne	28
1.3.1. Koordination af våbenvirkningen	9	4. Arter af uddannelser	30
1.3.2. Samvirke nødvendig	10	4.1. Enkeltmands- og enhedsuddannelser	30
1.4. Krigens friktion	10	4.2. Stampersoneluddannelse	30
1.4.1. De psykiske belastninger	11	4.2.1. Rekruttering	32
1.5. Krav til organisationen	11	4.2.2. Funktionsperiode	32
1.5.1. Hurtighed og robusthed	12	4.2.3. Ret til civil uddannelse	32
1.5.2. Den klare opgaveanvisning	12	4.2.4. Fortsættelse som befalingsmand	32
1.5.3. Indøvelse henimod refleksvirkning	12	4.3. Uddannelse af værnepligtige	33
1.6. Den enkelte soldat	12	4.3.1. Krigsstyrken	33
1.6.1. Det høje tryghedsniveau og kampens vilkår	13	4.3.2. Søværnets og flyvevåbnets værnepligtige	34
2. Den militære uddannelses mål, miljø og planlægning	14	4.3.3. Værnepligtige i hæren	34
2.1. Uddannelsesmål	14	4.3.4. Enhedens opgaver	35
2.1.1. Kampopgaverne	14	4.3.5. Tjenestetiden i Warszawa-pagten	36
2.1.2. Kampmoralen — holdningen	15	4.3.6. Den danske uddannelsesvilkår	36
2.2. Miljøet for uddannelsen	16	4.4. Uddannelsen af befalingsmænd	38
2.2.1. De uvante vilkår	16	4.4.1. Officersskolerne	38
2.2.2. Forsvarets betydning for voksenuddannelsen	17	4.4.2. Ansøgerne til officersuddannelserne	39
2.3. Undervisning og opdragelse	17	4.4.3. Videreuddannelse af officerer	39
2.3.1. Undervisning	18	4.4.4. Uddannelsen til sergent	39
2.3.2. Indlærings effektivitet	18	4.4.5. Behovet for reserveofficerer	41
2.4. Planlægning og kontrol	20	4.4.6. Den store investering i uddannelse	41
2.4.1. Planlægningens nødvendighed	20	4.5. Uddannelse af civile	41
2.4.2. Kontrollens vigtighed	21	4.6. FN-uddannelse	42
		Afslutning	43

Forord

Mange forskellige hensyn spiller ind, når forsvarrets uddannelse skal tilrettelægges. Ved målretningen af uddannelsen må afgørende vægt imidlertid lægges på de opgaver, som man kan forudse, at forsvaret kan komme til at løse i tilfælde af krig, og de vilkår, under hvilke krigsopgaverne skal kunne løses. Ikke mindst i en lang fredsperiode, som den vi i vor del af verden lykkeligvis har oplevet gennem de sidste 30 år, kan det nødvendige hensyn til krigen og krigsopgaverne let blive noget uvirkeligt og måske i større eller mindre omfang blive fortrængt fra forsvarrets hverdag.

Sker dette, bliver den militære uddannelse urealistisk og utroværdig. Dette kan medføre, at forsvaret og især mobiliseringsstyrken ikke kan imødegå et angreb via Danmark, men bliver overvældet af de uvante og voldsomme fysiske og psykiske påvirkninger, som krigen medfører.

Det er derfor vigtigt allerede i fredstid at nå til en erkendelse af, hvad det er for kræfter, der vil påvirke os i tilfælde af krig. Hvorledes vil mennesket, dine undergivne, dine foresatte og ikke mindst du selv, reagere i krig? Disse spørgsmål og mange andre presser sig på for enhver, der er med til at tilrettelægge og lede forsvarrets omfattende uddannelsesvirksomhed.

For at nå frem til svarene, eller for blot at ane konturerne af dem, er det nødvendigt at studere krigen, selv om dette måske i erkendelsen af, at selve studiet — måske i en lænestol og med en tyk bog på knæene — kun kan give den søgende en bleg fornemmelse af de voldsomme påvirkninger, som nutidens slagmark udsætter mennesket for. Og så løber man endda en betydelig fare for at fejltolke det, der hentes ud af krigens historie med det re-

sultat, at man oplever det klassiske fejltrin, at forberedelserne ikke retter sig imod en eventuelt kommende krig, men mod den foregående.

Det er her vigtigt at prøve at forstå krigens karakter og at sondre mellem det uforanderlige og det, som ændres af teknologien og andre forhold. Forstår man ikke det, og mestrer man ikke at bruge denne viden i sammenhæng med nutidens krav, muligheder og udfordringer, vil man vælge forkerte midler og forberede sig på forkerte opgaver og forkerte fremgangsmåder.

Et næsten klassisk eksempel til belysning af dette er de militære forberedelser, som blev gennemført i Tyskland og i Frankrig i årene mellem de to verdenskrige. I begge lande var studiet af 1. verdenskrig grundlaget for opbygningen af de væbnede styrker og tilrettelæggelsen af deres uddannelse.

Frankrig forstod ikke, hvilken karakter den kommende krig ville få, og gravede sig ned i Maginot-linien. Tyskerne derimod forstod at fortolke erfaringerne på en helt anden måde og vurdere, hvorledes tingenes rette sammenhæng var. Vedrørende hærens opgaver og anvendelse førte resultatet af deres vurdering af 1. verdenskrig ikke til behov for underjordiske forsvarsanlæg, men til opbygning af en høj grad af mobilitet og ildkraft med bl. a. et panservåben, hvor kampvognene blev holdt sammen i store, slagkraftige enheder på divisions- og korpsstrin.

Fra tyskerne indledte angrebet på Vesteuropa i maj 1940, tog det dem kun 6 uger at vælte den franske hær over ende.

Og det skønt begge parter havde studeret den samme krig og havde adgang til de samme ressourcer af personel og materiel.

En dansk FN-observatørpost i de cypriotiske bjerge

1. Krigens vilkår

Medens krigens mål vil være af politisk karakter — for vort vedkommende at afværge en trussel imod vor eksistens som selvstændig nation — vil målet for kampen, virksomheden på kamppladsen, være at fratage modstanderen hans kampevne og kampvilje. For at nå dette mål må man bl.a. udnytte våbenvirkningen og bevægeligheden bedre end fjenden. Disse to komponenter, *ildkraften* og *bevægelserne*, skaber vilkårene i kampområdet, hvad enten dette er til lands, i luften eller til søs.

1.1. Våbenvirkningen

Da kampens mål er at nedbryde fjendens kampevne eller kampvilje, vil våbenvirkningen have en dominerende rolle. Det er våbnenes virkning eller truslen derom, som knækker modstanderen og bryder hans kampvilje. Hvor en bevægelse eller manøvre under kampen har fremkaldt modstanderens sammenbrud eller overgivelse, er det således ikke så meget resultatet af selve manøvren, men mere den våbenvirkning eller trussel om våbenvirkning, som manøvren muliggør.

1.11. Atomvåben

Når våbenvirkningen på en eventuel fremtidig slagmark skal beskrives, vil man naturligt fokusere på de mest frygtede af de moderne våben: atomvåbnene. Anvendt imod de strategiske mål, fjendens større byer, hans industriområder, kommunikationscentre o.s.v. vil de kunne fremkalde ufattelige ødelæggelser. Hvis begge parter får lejlighed til at anvende dem, vil det få virkninger, der gør det absurd at tale om en sejrende part, når krigen er slut. Det er derfor, man hæfter sig mere ved disse vå-

bens afskrækkende, d.v.s. politiske og psykologiske effekt, end ved deres rent konkrete anvendelse og virkning.

Atomvåben kan imidlertid også anvendes mere lokalt og taktisk i selve kampområdet for at ødelægge modstanderens kampmidler. Også på dette felt er deres anvendelse i højere grad politisk end rent militært motiveret, fordi næsten samme våbenvirkning kan opnås med konventionelle våben, såfremt man har dem til rådighed i tilstrækkeligt omfang. Også i kampområdet bliver indsættelsen af atomvåben derfor i stigende grad et politisk og ikke et taktisk middel, og er derfor også underkastet politisk kontrol.

De kan f.eks. bruges til at vise modstanderen, at atomtærsklen nu overskrides, og at en beslutning om anvendelse af de strategiske våben ligger lige for, såfremt modstanderen ikke holder inde.

1.12. Konventionelle våben

Med den voldsomme udvikling i den konventionelle våbenvirkning og med atomvåbnenes eksklusive status er det rimeligt i en kortfattet beskrivelse af kampens vilkår at afgrænse behandlingen af våbnene til de konventionelle.

1.13. Informationsindhentning

Grundlaget for indsættelse af våben på slagmarken er oplysninger om fjendtlige mål. Til indhentning af informationer om fjenden er der i dag et bredt spektrum af midler til rådighed, med hvilke det er muligt at fastlægge målenes placering med stor nøjagtighed og at bestemme deres karakter.

Radarer i forskellige former, lige fra

større anlæg med stor kapacitet og lang rækkevidde til små og let transportable anlæg med kort rækkevidde, muliggør en stadig overvågning af kampzonen til lands, til søs og i luften.

Infrarødt materiel og lysforstærkningsudstyr gør nat til dag, når observationsopgaver skal løses, eller når våben med direkte sigte skal indsættes i kampen.

Lydpejlingsudstyr gør det muligt at stedfæste lydgivere (våben, køretøjer, skibe) med betydelig nøjagtighed, og førerløse fly (droner) kan hjembringe eller hjemsende luftfotografier af modstanderens bagland. Hertil kommer de muligheder, der i dag foreligger for fra satellitter at nedtage billeder af jordens overflade, udfra hvilke selv detaljerede oplysninger kan udtrækkes.

1.14. Nødvendigheden af at forblive uopdaget

På trods af alle de midler, som modstanderne således kan indsætte imod hinanden med henblik på at indhente informationer, er det dog stadig muligt at forblive uopdaget i kampområdet — det stiller i dag blot langt større krav til den enkelte mands og til enhedernes disciplin, sløring, opfindsomhed ved brug af skinanlæg og skinmanøvrer o.s.v., end tilfældet var for blot en snes år siden. Og nødvendigheden af længst muligt at kunne forblive uopdaget af fjenden er i dag mere markant end tidligere på grund af den effektivitet, som de moderne våben har fået.

Faren for at blive nedkæmpet og ødelagt, så snart man er erkendt af fjenden, er under moderne kampforhold større end nogen sinde før i krigens historie.

1.15. Præcisionens udvikling

En stor del af vor tids konventionelle våben hører til typer, som har været kendt siden tiden omkring århundredskiftet — og i flere tilfælde skal våbnenes oprindelse endda søges endnu længere tilbage. Håndskydevåben (geværer, pistoler o.s.v.), maskingeværer, tungt skyts som morterer, der med forholdsvis kort rækkevidde udskyder granater i en meget krum skud-

bane, kanoner med en flad skudbane og lang rækkevidde og haubitsere med den lidt mere krumme skudbane, miner, bomber og torpedoer, er alle eksempler på våbentyper, hvis grundprincipper har været kendt gennem lang tid.

Men er de grundlæggende principper i våbenkonstruktionen uændrede, så har våbnene, hvad angår effektivitet, til gengæld ændret sig i stigende takt. Deres rækkevidde, skudhastighed og præcision er blevet øget i et sådant omfang, at den enkelte våben har fået stadig større effekt inden for den del af kampopgaven, til hvis løsning det er konstrueret.

1.16. Håndskydevåbnenes alsidighed

Et par eksempler herpå skal fremdrages.

Håndskydevåbnene, de personlige våben, som tidligere bestod af enten et repe-tergevær, et halvautomatisk gevær (for særligt personel eventuelt pistol) eller en helautomatisk maskinpistol, kan nu i vid udstrækning udskiftes med geværer, som soldaten med en enkelt omstilling kan anvende halvautomatisk (med afgivelse af enkeltskud) eller helautomatisk (med afgivelse af skudsalver).

Indførelsen af en sådan geværmodel overflødiggør maskinpistolerne, hvorved håndvåbensystemerne kan simplificeres. Med det moderne gevær har den enkelte mand fået rådighed over en betydelig ildkraft.

1.17. Artilleriets udvikling

Artilleriet (kanoner og haubitsere) er udviklet ikke alene med hensyn til skudhastighed og rækkevidde, men også granatens præcision og virkning i målet er blevet forbedret.

Hærens artilleri vil således foruden de traditionelle granattyper også få rådighed over granater konstrueret til bekæmpelse af bevægelige pansrede mål. Det langtrækkende artilleri kan hermed gøres effektivt i panserbekæmpelsen med en meget betydeligt forøget virkning som resultat.

1.18. Præcisionsstyrede våben

På et område har udviklingen af de konventionelle våben gennem de sidste årtier

Hawk-raketten, der indgår i luftforsvaret af Danmark, hører til gruppen af præcisionsstyrede våben. Nordisk Pressefoto A/S

været så markant, at man næsten kan tale om et teknisk gennembrud. Det drejer sig om de præcisionsstyrede våben — også benævnt PGM (Precision Guided Munition).

Det er ammunition, oftest raketter, som styres i skudbanen (altså efter at de er affyret), og som på de maksimale skudafstande imod mål som kampvogne, fly eller skibe har træffesandsynligheder på over 50%. Mobile våben af denne type med stor rækkevidde som f.eks. cruise missiles kan anvendes som strategiske våben og indgår i NATO's planer om modernisering af Vesteuropas raketforsvar.

Til indsættelse i det egentlige kampområde findes bl.a. præcisionsstyrede våben og ammunition til anvendelse mod

- kampvogne og andre pansrede køretøjer (panserværnsraketter med skudafstande på op til 3-4 km),
- fly (kan afskydes fra andre fly, fra jorden eller fra skibe)
- militære mål på jorden eller på havets overflade, afskudt fra fly på store afstande (indtil 100 km eller mere fra målet) og
- mål på søen, afskudt fra overfladefartøjer, neddykkede u-både eller fra mobile våben på landjorden. De præcisionsstyrede våben, som anvendes mod sømål har i dag rækkevidder på over 100 km. Det har fundamentalt ændret vilkårene for kamp på havet, ikke mindst i mindre farvande.

1.2. Bevægeligheden

Men våbenvirkningen alene skaber ikke krigens karakter.

Den anden af kampens komponenter er bevægeligheden. Denne bevægelighed kan være *strategisk* (undertiden benævnt operativ), ved hvilket man forstår evnen til at flytte sine kampmidler (hærstyrker eller våbensystemer, fly eller krigsskibe) frem til indsatsområdet (slagmarken). Bevægeligheden kan også være *taktisk*, hvorved man forstår evnen til at bevæge sig i det egentlige kampområde under fjendens observation og beskydning eller risiko derfor.

1.2.1. Strategisk og taktisk bevægelighed

Når forstærkninger fra USA med store transportfly kan føres til Europa på få timer, og når store flåde- og amfibiestyrker kan flyttes mellem verdenshavene på få dage, er der tale om en stor strategisk bevægelighed. Når f.eks. hærens kampenheder i kontakt med fjenden kan bevæge sig gennem terrænet med stor hastighed, beskyttet af kampvognes og mandskabsvognes pansring, er der tale om taktisk bevægelighed på landjorden. Også hurtiggående motorbåde, kampfly, mobile luftværnssystemer og helikoptere er vigtige midler til at øge den taktiske bevægelighed. Omvendt kan man ved udlægning af minefelter og andre spærringer hindre en angriber i at udnytte sin evne til taktiske bevægelser.

Men taktisk bevægelighed skabes ikke alene af mobile våbensystemer og kampstyrker. Til at udnytte kampevnen og bevægeligheden kræves chefer og staber, som kan overveje, beslutte og befale hurtigt og rigtigt, og signalmidler som uden forsinkelser dels kan udstyre beslutningstagerne med vigtige informationer, dels kan bringe ordrene ud til de enheder, som skal løse opgaverne.

Og hver eneste enhed skal kunne fungere hurtigt, sikkert og disciplineret — ellers vil udnyttelsesgraden af det moderne og kostbare materiel blive utilstrækkelig.

1.2.2. Overlevelse

Stor bevægelighed er ikke blot en af forudsætningerne for at løse kampopgaverne, men også en af betingelserne for at undgå unødige tab under kamp — altså for at kunne overleve. Har man stor bevægelighed, kan man f.eks. sprede sine styrker for at gøre dem mindre sårbare og alligevel fra de spredte grupperinger nå at samle dem rettidigt, når kampopgaverne skal løses.

Endvidere letter det opgavernes løsning, hvis vi under kamp kan bevæge os så hurtigt, at fjenden ikke kan nå at træffe de nødvendige modforanstaltninger. Hurtige bevægelser øger også mulighederne for at overraske fjenden, hvilket ofte

Med helikoptere, der nu anvendes i alle tre værn, har man opnået en betydeligt øget rækkevidde og bevægelighed. Her en af Hughes 500 typen, der anvendes i hæren. Foto: Hærens Flyvetjeneste

kan blive afgørende for kampens udfald på trods af ugunstige styrkeforhold. Men soldaten og enhederne skal også kunne hvile og kunne kæmpe fra stedbundne positioner. Derfor er behovet for sløring af kampstillinger og materiel, for skinanlæg og for at kunne grave dækningsanlæg o. l. mere udtalt nu end nogensinde før.

1.3. Kombinationen af ildkraft og bevægelighed – en del af taktikken

I sig selv har et militært køretøj, fly eller skib ingen kampværdi. Først når det udrustes med våben, d.v.s. når det udbygges til en våbenplatform med fornøden bemanning, får det kampkraft. Ildkraften

og bevægeligheden er her vævet sammen og udgør den helhed, som gør et våbensystem effektivt.

Har en våbenplatform stor bevægelighed, øges mulighederne for at bringe våbenene ind i kampen under gunstige betingelser – f.eks. i situationer hvor fjenden er særligt udsat.

1.3.1. Koordination af våbenvirkningen

Ildkraften/våbenvirkningen, skal under kamp kunne indsættes på det rette sted og det rette tidspunkt. Dette kræver en nøje koordination af våbenvirkningen og bevægelserne fra de mindste led, nemlig de enkelte våbenplatforme, og mellem de

Nye kampvogne af LEOPARD-typen indgår i de jyske enheder. De sjællandske har stadig de ældre CENTURION-kampvogne. Foto: Hæren

små enheder op igennem organisationen og til samvirket mellem de forskellige værn.

Hærens kampenheder, hvis bevægelighed øges bl.a. gennem ingeniørtroppernes indsats, skal koordinere deres manøvrer bl.a. med det støttende artilleri.

De bevægelige flystyrker og det mere stationære raketluftforsvar samvirker for at reducere fjendens flyvirksomhed i vort luftrum, hvilket giver både hæren og flåden øgede manøvre muligheder, og de hurtige fly er i stand til med kort varsel at bringe ildkraft frem til støtte for hærens og flådens bevægelser og kamp.

1.32. Samvirke nødvendig

Forsvaret kan kun virke effektivt, hvis dets mange forskellige elementer er føjet sammen i et snævert, sikkert og enkelt virkende samvirke. Det er nødvendigt, men i sig selv utilstrækkeligt, at den enkelte soldat kan betjene et eller andet effektivt vå-

ben eller noget kompliceret materiel. Enhver må have fuld forståelse for og kendskab til sin egen funktion og til det samspil med de øvrige personer og funktioner, der skaber en effektiv enhed. Og på ethvert niveau må enheden kunne føres på en sådan måde, at den igen bidrager til udfoldelse af forsvarets størst mulige samlede effekt.

1.4. Krigens friktion

De vilkår, hvorunder hele forsvarets organisation skal kunne virke i krig, er imidlertid de vanskeligst tænkelige.

Når forsvaret skal ind sættes i kamp, må der planlægges og besluttes på grundlag af uklare og ufuldstændige informationer, som normalt først kan suppleres, efterhånden som kampen udvikler sig. Bl.a. kan fjendens reaktioner, som er afgørende for disponeringen af vore egne midler, kun forudses med stor usikkerhed.

Organisationen og dens bestanddele må derfor kunne virke så smidigt, at de trufne beslutninger hurtigt kan tillempes, efterhånden som situationen afklares, herunder også hvis kampen udvikler sig på en helt uforudset måde. Styrkerne skal kunne fungere på trods af, at man står over for en fjende, som anvender alle sine midler på at tilføje os tab, skabe opløsning og sammenbrud.

1.41. De psykiske belastninger

Kampen med dens voldsomme våbenvirkninger, med de pludselige og omfattende tab og ødelæggelser, som udsætter hver enkelt soldat for psykiske og fysiske belastninger op til eller eventuelt over brudgrænsen, vil bevirke friktioner overalt i samarbejdet mellem de militære enheder.

Denne krigens friktion vil virke som grus i det militære maskineri. En ordre, som gives midt i kampens virvar, kan blive misforstået, en ordonnans, som er på vej med en vigtig melding, kan køre galt og

ikke nå frem, vigtige forsyninger kan udeblive, en bro blive sprængt ved en misforståelse for tidligt eller for sent — og alle sådanne tildragelser kan hver for sig være lige katastrofale i en krisestund.

Undertiden er det også sket, at overtrætte mennesker, som måske i flere døgn ikke har haft mulighed for søvn, har fået hallucinationer og set begivenheder udvikle sig, uden at der har været realiteter bag. Meldinger om sådanne iagttagelser vil naturligvis give et helt forvrænget beslutningsgrundlag.

1.5. Krav til organisationen

På trods af dets kompleksitet med alle de mange forskellige led, der skal arbejde sammen, skal forsvaret kunne overleve krigens voldsomme påvirkninger — først og fremmest presset fra fjenden, der søger at ødelægge det, og den interne friktion. Dets organisation må derfor være enkel, robust og med stor tilpasnings- og reaktionsevne.

Jægerne skal kunne indsættes til opgaver, hvor deres kampsvømmeruddannelse er nødvendig

1.51. Hurtighed og robusthed

Hurtighed over for situationens udvikling og robusthed over for kampens påvirkninger er krav, som må stilles hele vejen igennem systemet, fra den enkelte soldat og op til de store enheder.

Et vigtigt middel til at gøre en organisation robust og smidig er enkle, klare kommandoveje, klart afgrænsede ansvarsområder og sikkerhed for, at trufne beslutninger omsættes i tydelige befalinger, som udføres hurtigt og præcist. Det betyder imidlertid ikke, at der ikke hele vejen igennem organisationen er et stadigt og voksende behov for selvstændighed og initiativ.

På nutidens kampplads er afstandene store. Den enkelte soldat og de enkelte enheder er ofte overladt mere eller mindre til sig selv. Skulle befalinger før og under kamp, hvor situationen kan udvikle sig med rivende hast, foreskrive fremgangsmåder og adfærdsmønstre i detaljer, ville hele systemet komme til at virke tungt, stift og usmidigt.

1.52. Den klare opgaveanvisning

Befalingernes og kommandoernes udformning afpasses naturligvis efter den til enhver tid gældende situation, efter *hvem* der befaler, *hvad* der befales om, og *hvem* der befales til. Det er imidlertid både regel og praksis, at befalinger og kommandoer så vidt muligt ikke foreskriver, *hvordan* opgaverne skal løses. De skal for enheden eller den enkelte angive *målet*, der skal nås, i form af en klar opgaveanvisning. Desuden skal de *midler*, der skønnes nødvendige for opgavens løsning, i muligt omfang stilles til rådighed. Det er inden for denne ramme, at enheden eller den enkelte soldat selv må vælge sin fremgangsmåde. Kun på denne måde vil reaktionerne under kamp blive tilstrækkeligt hurtige.

Skal systemet virke på dette grundlag, kræver det imidlertid et højt militært uddannelsesniveau samt et forud indøvet og tillidsfuldt samarbejde fra "gulvet" og til "toppen". Og der må naturligvis til den

enkelte og ikke mindst til førerne stilles krav om evne og vilje til selvstændig tænkning og handling.

1.53. Indøvelse henimod refleksvirkning

Skal initiativ og selvstændighed kunne udfolde sig på trods af kampens pres, er det imidlertid nødvendigt, at grundlæggende principper i adfærden forinden er indøvet og indlært så effektivt, at en række grundlæggende handlinger kan udløses refleksmæssigt — også selvom soldaten og enheden er påvirket af frygt, usikkerhed og træthed. Sagt populært, så kan man ikke forvente, at en soldat, der skal tænke over, hvorledes hans personlige våben og andet udstyr skal betjenes, eller hvorledes han skal søge dækning, under kamp vil have overskud til også at kunne bedømme situationen, vurdere sin opgave og vise initiativ, måske med fjenden stående lige over for sig.

Våbenbetjening, kampeksercits, overlevelseshandlinger og en række andre funktioner må i fredstid indlæres så sikkert, at handlingerne kan udløses refleksmæssigt også under kampens hårdeste pres.

1.6. Den enkelte soldat

Til den enkelte soldat stilles således krav om en række grundlæggende — ikkemindst manuelle — færdigheder. Men disse færdigheder er kun en del af det, som udgør soldatens kampstyrke. Han må også kunne modstå de belastninger, som han vil blive udsat for under kamp. Træthed, frygt og usikkerhed vil hæmme hans aktiviteter.

Han må derfor have fysisk styrke og udholdenhed, så trætheden ikke indfinder sig på for tidligt et tidspunkt. Han må også have tro på sig selv og sin enhed og vilje til at løse sine kampopgaver, således at frygten og usikkerheden kan fortrænges. Denne vilje og tillid er væsentlige elementer i soldatens og dermed også enhedens kampmoral, som ofte betegnes som den vigtigste enkeltfaktor i krig.

Selv om en sådan lidt slagordsagtig kon-

statering normalt bør tages med et korn salt, er der ingen tvivl om moralens afgørende indflydelse på forsvarets kampevne.

De krige og andre militært betonedede handlinger og aktioner, der har fundet sted gennem de sidste årtier, tyder heller ikke på, at den teknologiske udvikling har ændret noget i grundlaget for denne vurdering. F.eks. pegede krigene i Det mellemste Østen og i Asien fortsat imod, at det ikke er våbnene, men nok så meget soldaternes vilje og handlekraft, der er den afgørende faktor i enhver kamp.

1.61. Det høje tryghedsniveau og kampens vilkår

For borgeren i et vestligt velfærdssamfund, hvor tryghedsniveauet stadig hæves, og hvor samfundets automatisering reducerer kravene til den enkeltes fysiske styrke og udholdenhed, synes springet fra den civile tilværelse til en militær enhed at blive stadigt større. Alene den tærskel, der skal overvindes, før soldaten kan an-

vende sit våben imod en modstander for at gøre ham ukampdygtig, er et centralt problem, som det bl.a. er blevet påvist gennem en række store undersøgelser efter 2. verdenskrig.

Der kan således under kamp være et ganske stort antal soldater, som enten ved at trykke sig i dækningerne unddrager sig kampdeltagelse, eller som ved skudafgivelsen med vilje undlader at sigte på modstanderen. At øge den procentuelle del af aktivt kæmpende soldater vil således være en væsentlig opgave under uddannelsen, ikke mindst for et talmæssigt lille forsvar.

Ikke i alle lande er disse problemer tilsyneladende lige store. I f.eks. den sovjetiske lærebog "Soldat og krig" hedder det således:

"Sovjetsoldaten kendetegnes ved sin høje ideologiske overbevisning og sin evne til at overvinde en hvilken som helst af frontlivets besværligheder. Han er selvstændig og initiativrig, og han viser opfindsomhed og snilde".

2. Den militære uddannelses mål, miljø og planlægning

2.1. Uddannelsesmål

Målet for uddannelsen i det danske forsvaret er som nævnt at give enhederne en sådan kunnen, et sådant sammenhold og en sådan evne til samarbejde, at de effektivt kan løse de opgaver, der måtte blive dem pålagt ved landets forsvar.

2.1.1. Kampopgaverne

Blandt disse er kampopgaverne de mest krævende, og det væsentligste må derfor være, at den militære uddannelse kan sætte enhederne i stand til at løse disse opgaver.

Og her er det vigtigste de enkeltpersoner, som indgår i enhederne.

Målet her er at give den enkelte soldat, menig som befalingsmand, en sådan fysisk og psykisk styrke og udholdenhed samt sådanne praktiske færdigheder, at han sikkert og effektivt kan løse sine opgaver, også under en krigs voldsomme belastninger. Uddannelsen i fredstid skal altså både lægge vægt på at træne og forbedre soldatens fysiske og psykiske egenskaber og standpunkt, og at give ham indgående kendskab og rutine inden for de færdigheder — både militære og civile — han som enkeltperson og som led i en større gruppe skal beherske for at udfylde sin plads i enheden.

Uddannelsen må indeholde elementer af de forhold, som på kamppladsen vil virke belastende på soldaten, som vil svække hans kampkraft og selvtillid, hvis han ikke i fred var blevet rimeligt forberedt under træningen.

Samtidig med at den samlede uddannelsesvirksomhed søges gjort så effektiv og

målrettet som muligt, skal dele af den i et vist omfang tilrettelægges og gennemføres under forhold, der mest muligt minder om vilkår og betingelser på kamppladsen.

Fysisk og psykisk styrke

En god fysik, styrke og udholdenhed, hurtighed og behændighed — god kondition — er en væsentlig baggrund for, at soldaten kan virke effektivt under kampens vilkår og skiftende situationer. En gradvis hårdere og mere intensiv træning og med tilstrækkelig hvile efter anstrengelser bør generelt præge en hensigtsmæssig militær uddannelse.

Psykisk styrke og udholdenhed er lige så vigtig.

I kampsituationer må soldaten ikke unddrage sig faren. Han skal kæmpe — og trods fare og afsavn holde ud — og løse sine opgaver. Han skal være indstillet på under kamppladsens vekslende situationer at gøre sin pligt og vise lydighed. Ord som mod, kampvilje og moral har været benyttet for at betegne det samme.

Gruppefølelse — det at man kan identificere sig med gruppen og enheden og dens opgaver, medvirker til at styrke moralen.

Et mål for uddannelsen er altså også at give soldaten en sådan holdning, at han går ind i kampen parat til at løse sine opgaver.

Samfundets holdning

Her spiller ikke alene forsvaret men hele samfundet en vigtig rolle. Kendskab til forsvarets rolle, vilkår og opgaver skulle være formidlet gennem skoleuddannelsen, i den almindelige debat og gennem medierne.

Der må skabes forståelse for, at forsvaret løser en samfundsfunction og ikke må ses isoleret fra det øvrige samfund, og at forsvaret er et af midlerne til at sikre Danmarks fortsatte beståen som nation. Iøvrigt adskiller forsvaret sig kun ved sin opgave fra samfundets øvrige organer.

2.12. Kampmoralen – holdningen

Vigtigt for opnåelse af en god kampmoral er, at soldaten

- er overbevist om, at befolkningen ønsker, at der skal kæmpes, og at forsvaret kan løse sine opgaver,
- har tillid til, at han selv og hans enhed er bevæbnet, udrustet og uddannet tidssvarende og effektivt,

- har tillid til sine foresatte, til ledelsen og føringen og
- har selvtillid.

På kamppladsen er det de mere nære forhold, der betinger, at moralen bevares eller styrkes. Forhold som sammenhold og kammeratskab inden for gruppen og selvspekt, en følelse af tillid og tro på sit job og sine færdigheder, i forbindelse med en oplevelse af, at man fra ledelsens side stiller forventninger og har tillid til den enkelte, spiller en større rolle.

Uddannelsen skal derfor gennemføres sådan, at gruppefølelse og -sammenhold styrkes mest muligt.

Uddannelsen skal også tilrettelægges således, at den fremmer og støtter den en-

Danske soldater uddannes på forbindringsbane til at opnå den fysiske færdighed, styrke og udholdenhed og det samarbejde, som er nødvendigt for at kunne klare en kampsituation. Foto: Hæren

Frømandsuddannelsen stiller store krav til fysik og viljestyrke

keltes aktivitet, engagement, selvstændighed og oplevelse af personligt medansvar og en pligtfølelse overfor sin gruppe, enhed og samfundet.

Under den militære tjeneste bør de unges evne til at fungere som ansvarsbevidste borgere i det civile samfund fæstnes og udbygges.

Retssamfund og magtmidler

Det er meget vigtigt, at alle under den militære uddannelse opnår en klar forståelse af, at et retssamfunds anvendelse af militære magtmidler er strengt bundet til de lovlige myndigheders bestemmelser herom, samt at anvendelsen i krigstid skal finde sted under overholdelse af de af Danmark tiltrådte internationale aftaler om krigsførelse.

2.2. Miljøet for uddannelsen

Selvom forsvaret i fredstid er en af landets største uddannelsesinstitutioner, afviger uddannelsesmiljøet i forsvaret på man-

ge måder fra, hvad man kender fra den almindelige skoleuddannelse eller fra uddannelsesinstitutioner og arbejdspladser i det civile samfund. Formål og målsætning for uddannelsen og det forhold, at uddannelsen for mange ikke er valgt frivilligt og ofte sigter mod opnåelse af færdigheder, de pågældende ikke kan eller ønsker at få anvendelse for som civile, giver en afgørende forskel fra andre uddannelsesområder.

2.2.1. De uvante vilkår

For mange er det første gang, de i længere tid er hjemmefra eller skal være sammen med mange andre med forskellig baggrund og holdning.

I perioder vil uddannelsen indebære indkvartering på kaserner eller flyvestationer eller ophold ombord på et skib eller feltmæssig bivuakering under øvelser. Forhold, som afviger stærkt fra hverdagen for de fleste civile.

Gennem de senere år har forsvaret på flere områder søgt at tilpasse forholdene på tjenestestederne, således at de i større

grad svarer til, hvad man kan finde på civile uddannelses- og arbejdssteder. Men der vil og bør altid være en række forhold i hæren, søværnet og flyvevåbnet, som gør, at tjenesten — både i uddannelses- og arbejdsituationer — vil adskille sig væsentligt fra, hvad man finder uden for forsvaret. Dette må hverken skjules, glemmes eller underkendes.

For den værnepligtige vil indkaldelsen næsten altid medføre store ændringer, og han vil føle, at han mister en stor del af sin personlige frihed, og at hans sociale status ændres. For mange vil økonomien også være forringet.

Også det frivillige personel vil føle, at der er meget, som afviger fra, hvad man har været vant til.

Disciplin

Udtryk som disciplin, lydighed og militær pædagogik vil ofte indgå i en beskrivelse af tjenestevilkårene i forsvaret. De vil for mange unge i dag være mere eller mindre ukendte begreber.

Ved disciplin forstås, at man indordner sig under de regler, normer og krav, der er gældende inden for et funktionsområde eller det pågældende sted. Disciplin er ikke noget, der er særligt for forsvaret. Disciplin er en lige så vigtig og naturlig betingelse for, at uddannelsen på en civil skole eller virksomheden på en civil arbejdsplads kan gennemføres hensigtsmæssigt.

Den militære disciplin er kun særlig, fordi den er bestemt af de opgaver, som skal løses under kamppladsens vilkår.

Lydighed

Ved lydighed forstås, at man i tjenstlige anliggender indordner sig dem, der har ret til at give befalinger eller ordrer. Befalingsret og lydighedspligt er to sider af samme sag og angiver en regel for samarbejdet mellem personer.

Pædagogik

Pædagogik beskæftiger sig med målet for uddannelsen og med de veje eller metoder, der kan føre til dette mål. Den militære

pædagogik adskiller sig fra den civile fortrinsvis derved, at det er uddannelse af effektive grupper og enheder og af personer med en funktion i disse, der er målet for den militære uddannelse.

Påvirkningen fra samfundsudviklingen

Selvom udviklingen i samfundet altid vil afspejle sig i forsvaret, og ældre tiders formelle omgangsform og ceremoniel på mange områder er forsvundet fra forsvaret i dag, er de grundlæggende behov for disciplin og lydighed uændrede. Opgaverne på kamppladsen vil i den sidste ende ikke kunne løses uden.

2.22. Forsvarets betydning for voksenuddannelsen

Inden for uddannelsen har forsvaret historisk været banebrydende både for så vidt angår de teoretiske og de praktiske områder.

Den konsekvente og formaliserede teori og planlægning inden for voksenuddannelsen kan på mange måder føres tilbage til udviklingen i forsvaret.

Tilsvarende har forskning i og anvendelse af undervisningsmetoder, hvor indlæring og motivation fremmes ved gruppearbejde og aktivering af den enkelte, mange år bag sig i forsvaret, uden at dette har medført ændring i eller afvigelse fra opfattelsen af, at der er et grundlæggende behov for disciplin og lydighed i mange uddannelsesforhold, og at der skal være mulighed for anvendelse af et autoritært ledelsessystem i visse undervisningssituationer.

Ved fastholdelse af denne opfattelse er uddannelsesmiljøet og pædagogikken i forsvaret måske noget forskellig fra, hvad man kan finde på en række andre uddannelsessteder idag.

Udviklingen vil formentlig vise, at forsvaret nok har været anderledes, men næppe bagefter.

2.3. Undervisning og opdragelse

Man lærer så længe man lever, d.v.s. at adfærden ændres som følge af personlige erfaringer.

I forsvaret anvender man naturligvis de samme begreber og principper som inden for andre uddannelsesområder.

Viden

Næsten overalt er der visse kendsgerninger, begreber og principper — facts — som det er nødvendigt at "kunne udenad", men har man ikke også lært at anvende denne viden, er der ofte tale om spildt indlæring.

Færdigheder

Tilegnelse af færdigheder — f.eks. at betjene noget materiel eller at tale et fremmedsprog — er det mest omfattende indlæringsområde. Der kan være tale om, at en lærer eller instruktør viser og forklarer det, der skal læres, eller at eleven efterligner noget, der er vist eller beskrevet f. eks. i en lærebog, et reglement eller på film. Hurtig indlæring af færdigheder kræver oftest en baggrund af viden.

Holdning

Indlæring af viden og færdigheder er ikke nok. Eleven skal have en sådan holdning til det lærte, at han vil bruge den viden og de færdigheder, han har fået. Holdninger er forbundet med en positiv eller negativ vurdering af emnet eller det oplevede og vil ofte være følelsesmæssigt prægede. Pligtfølelse og ansvarsbevidsthed er — ligesom spørgsmålet om hvordan tjenesten i forsvaret opfattes — eksempler på holdninger. En positiv holdning til det, der skal læres eller udrettes, er en væsentlig forudsætning for at få en varig virkning af indlæringen.

En elev kan tvinges til at lære udenad og til at opnå visse færdigheder, men en positiv holdning fremkommer kun ved en frivillig, selvstændig medvirken fra elevens side.

2.31. Undervisning

Indlæringsaktiviteterne kan forme sig som individuelt arbejde eller som samarbejde med eller uden en formel leder.

Er der tale om et samarbejde med en formel leder som i lærer-/elevforholdet, kalder man det undervisning.

Opdragelse og uddannelse

Opdragelse er indlæring, der består i, at man gennem påvirkninger får udviklet sin personlighed og skabt eller ændret sine holdninger, så de kommer til at svare til de gældende eller ønskede normer.

Uddannelse er indlæring med sigte på at opnå eller give en kvalificerende status, oftest i forbindelse med et arbejde eller erhverv. Vi kender det f.eks. i forbindelse med skoleuddannelse, håndværkeruddannelse, læreruddannelse m.fl.

Elevernes modenhed og holdning og den måde påvirkningerne sker på, spiller en afgørende rolle i indlæringen. Jo mere aktive eleverne skal være, des bedre vil resultatet af indlæringen normalt blive.

Nyt materiel — mere uddannelse

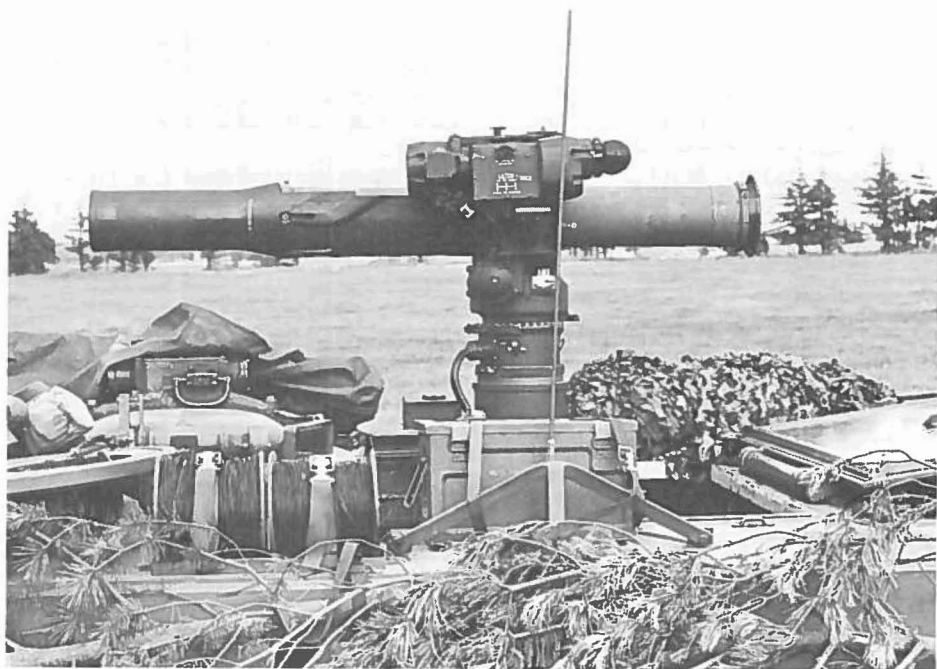
For den militære uddannelse gælder det specielt, at antal og omfang af "fag" eller specialer, der skal undervises i, bliver mere og mere omfattende, samtidig med at den tid, der er til rådighed for indlæringen, i praksis bliver kortere og kortere.

Betjening af nye moderne våbensystemer eller signalmidler er ofte langt mere kompliceret end ved det materiel, der skal udgå. Der kræves mere uddannelse, ofte på et højere niveau end før. Det er derfor nødvendigt, at samtlige undervisningstimer udnyttes så effektivt som muligt.

For at opnå det må eleverne — uanset om de er frivillige eller værnepligtige og uanset niveau — inddrages aktivt både i forberedelse og gennemførelse af uddannelsen, således at de føler et medansvar for den. Uddannelsesområdet er derfor et vigtigt emne inden for samarbejdsordningen i forsvaret.

2.32. Indlæringens effektivitet

Det er forskelligt fra person til person, hvordan man lærer noget bedst og hurtigst, men i almindelighed skal man have flere forskellige slags påvirkninger om et emne, før indlæringen er effektiv. For alle gælder, at når man holder op med at lære og benytte tillærte færdigheder, vil det lærte efterhånden glemmes mere eller mindre. Nogen husker godt, andre glemmer

Nyt materiel kræver uddannelse af det personel, der skal betjene det. Den langtrækkende panserværnsrakiet TOW er et eksempel herpå. Foto: Hæren

hurtigt, men i begge tilfælde gælder, at jo mere man har øvet sig, desto mindre og senere glemmer man.

Ved overindlæring eller gentagelser kan man delvis sikre, at det lærte huskes længere. Når indlæringen bliver gennemført interessant og motiverende, når der er en trinvis opbygning af stoffet med mulighed for at holde eleverne orienteret om kvalitet og fremgang i præstationerne, og når der er en passende balance mellem gentagelser og variationer, vil resultaterne blive bedst og holde længst.

Behovet for overindlæring — der iøvrigt ofte ses fejlagtigt betegnet som "spildtid" — er særlig udtalt i forsvaret, hvor man i alle grupper — men specielt for de værnepligtige — må huske, at uddannelsen tager sigte på anvendelse i en mobiliseringsenhed — ofte efter flere års civil tilværelse, og at den omfatter undervisning

i færdigheder, som skal bruges i de værst tænkelige omgivelser og under stærkt fysisk og psykisk pres. Under kamp kan spørgsmålet om overlevelse eller ej bero på, om man evner at "handle på rygmarven", d.v.s. har lært det så godt oprindeligt, at man også senere er i stand til at reagere hurtigt og umiddelbart uden væsentlige overvejelser og spørgsmål.

Sikkerhedsforholdene

Da den militære uddannelse sigter mod forholdene på kamppladsen og for en stor del må foregå under anvendelse af materiel eller i situationer, der i fredstid kan indebære en risiko for uheld eller ulykker, er der lagt væsentlig vægt på sikkerhedsforholdene i forbindelse med uddannelsen. Alt personel skal medvirke til at forhindre sikkerhedsbrud og undgå uheld.

I den militære uddannelse gælder det

om at lære mest muligt og bedst muligt på den kortest mulige tid. Det skal gøres på en sådan måde, at mindst muligt bliver glemt. Samtidig skal uddannelsen være så realistisk som muligt uden at indebære en uacceptabel sikkerhedsrisiko. Det er en kendsgerning, at den bedste og mest realistiske uddannelse altid har som resultat, at tabene i krigstid mindskes.

2.4. Planlægning og kontrol

Udgangspunktet for fastsættelsen af uddannelsesmålene i forsvaret er den tilsigtede militære anvendelse af den enkelte og af enhederne, idet man finder frem til

- de opgaver, der skal løses,
- de vilkår, som opgaverne skal kunne løses under, og
- den viden, de færdigheder og holdninger, der er nødvendige for at kunne løse de pågældende opgaver under de angivne vilkår.

På dette grundlag opstilles og beskrives mål og delmål for enhver uddannelse.

Ved prioritering og analyse af målet og delmålene i forhold til den rådige tid og de disponible midler finder man frem til de uddannelsesaktiviteter, der bedst tilgodeser elevernes behov og muligheder for indlæring og for at kombinere det lærte under løsning af relevante opgaver. På dette grundlag vælges de uddannelsesmidler og -metoder, som bedst og hurtigst fører frem til målet.

2.4.1. Planlægningens nødvendighed

Planlægning af uddannelsen er en væsentlig forudsætning for et godt resultat og for en rationel anvendelse af de rådige ressourcer. Da uddannelsen tager sigte på enheders og personers varetagelse af militære funktioner, må planlægningen baseres på funktionsbeskrivelser, der så igen analyseres med henblik på at kunne opstille konkrete og relevante uddannelseskrav i form af direktiver og bestemmelser for uddannelsen.

På alle trin af uddannelsens planlægning og gennemførelse foretages der kontrol for at finde frem til, om resultaterne

er hensigtsmæssige og tilstrækkelige. Kontrollen har som formål at kunne foretage de nødvendige ændringer i planlægningen eller i den måde, uddannelsen gennemføres på.

Uddannelsesplanlægning foretages på flere forskellige trin og for længere perioder, indtil 4-5 år frem. Princippet er, at man på et højere trin tilvejebringer og udgiver det grundlag, som det eller de lavere trin skal arbejde på.

Direktiver og bestemmelser

De grundlæggende direktiver for uddannelsen udarbejdes af Forsvarskommandoen, der også afsætter de ressourcer, der kan stilles til rådighed for uddannelsens gennemførelse i de enkelte værn m.v.

Fra hvert værn udsendes på dette grundlag og på Forsvarskommandoniveau de generelle bestemmelser for uddannelsen af de forskellige enhedstyper og personelkategorier og for uddannelsen på forsvarets skoler.

Disse uddannelsesbestemmelser kan eventuelt være suppleret med bestemmelser fra de operative kommandoer, f.eks. fra landsdelskommandoerne, Søværnets operative Kommando eller Flyvertaktisk Kommando.

Værnscheferne og de operative kommandoer udsender oversigter og kalendere over de øvelser, kurser m.v., der er planlagt i en årrække fremover.

Uddannelsesplaner

Disse bestemmelser og oversigter, suppleret af administrative bestemmelser og retningslinier for tildeling af ressourcer, danner grundlag for de uddannelsesplaner, som udarbejdes ved enheder og skoler. Uddannelsesplanen angiver, hvilke uddannelsesmål og delmål der skal nås samt retningslinier for, hvornår og hvordan dette skal ske.

Fagplaner

På grundlag af uddannelsesplanen udarbejder man ved enhederne og skolerne fagplaner, der normalt indeholder en detaljeret beskrivelse af målet for uddannelsen i

det pågældende fag eller i en gruppe af fag, der hænger sammen. Endvidere indeholder fagplanerne oversigt over de lektioner, der skal gennemføres for at nå de fastlagte mål.

Lektionsplaner

Endelig udarbejder instruktøren for hver enkelt lektion en lektionsplan, der viser, hvordan han på den fastsatte tid vil nå det fastsatte mål. Den viser også, hvordan han vil ordne stoffet, hvilke undervisningsmetoder, hjælpemidler og hjælpere han vil bruge, samt en tidsinddeling.

Øvelseslister

På grundlag af uddannelsesplaner, fagplaner og øvelses- og aktivitetskalendere udarbejder man endelig ved enheden eller skolen øvelseslister, skemaer eller programmer, der giver en detaljeret plan for, hvordan uddannelsen skal gennemføres time for time i de kommende uger.

2.42. Kontrollens vigtighed

Hvordan uddannelsen skal kontrolleres, er

som nævnt også en vigtig del af planlægningen.

Der kan være tale om uddannelseskontrol eller målkontrol.

Uddannelseskontrol

Uddannelseskontrollen er en kontrol af, om de resultater, eleverne har opnået under og efter uddannelsens gennemførelse, svarer til det planlagte.

Den gennemføres ved prøver, som kan være mundtlige, skriftlige eller handleprøver, eller i forbindelse med den normale daglige uddannelsesvirksomhed. Der kan også være tale om en mere generel kontrol med uddannelsens planlægning og gennemførelse, og om midler, instruktører, tid m.v. er til rådighed i tilstrækkeligt omfang og anvendes rationelt.

Målkontrol

Målkontrollen skal ved sammenligning og regulering sørge for overensstemmelse mellem målbeskrivelserne og de opgaver, enhederne skal løse og de funktioner, enkeltmand skal varetage.

3. Midlerne og systemet i uddannelsen

3.1. Uddannelsesmidler

3.1.1. Materiel

I forsvaret er der en lang tradition for at søge at gøre indlæringen så levende, varieret, realistisk og forståelig som muligt.

For alt materiel, for alle våbensystemer og for anvendelse af alle enheder under taktiske og andre relevante forhold findes der direktiver og bestemmelser, reglementer og forskrifter. Til selve uddannelsen er der udarbejdet lærebøger og undervisningshæfter, lyd- eller billedbånd. På flere områder findes der film og TV-programmer til støtte for undervisningen.

Det organisatoriske materiel

Hvor der er tale om at lære at betjene og vedligeholde materiel og udrustning, f.eks. våben, radioer, køretøjer og skibe er selve materielgenstanden — altså det organisatoriske materiel — normalt bedst egnet som uddannelsesmiddel.

Uddannelsesmateriel

Selvfølgelig bruges der i undervisningen i forsvaret stort set de samme hjælpemidler som i det civile samfunds uddannelsesvirksomhed. Der tænkes her f.eks. på tavler, billeder, plancher, modeller, projektiionsapparater, båndoptagere og fjernsyn.

Ligesom på de civile skoler er internt fjernsyn (ITV) i de senere år blevet mere og mere udbredt ved forsvarets skoler. Det vil i de kommende år også finde større anvendelse i uddannelsen ved enhederne.

Programmeret materiale

Tilrettelæggelse af lærestof som programmeret undervisningsmateriale med hen-

blik på individuelt programmeret undervisning vinder mere og mere indpas, og anvendes efterhånden ved mange enheder.

Ammunition

Uddannelsesammunition, som kan være både skarp og løs ammunition, kanonslag, røgmidler, markeringsmidler m.v., er et af de vigtigste uddannelsesmidler. De seneste år har medført en meget kraftig stigning i priserne på både løs og skarp ammunition, og det har været nødvendigt at gennemgå samtlige uddannelsesplaner for at se på muligheder for at gennemføre uddannelsen med et lavere forbrug af uddannelsesammunition.

I forhold til vore allierede og til Warszawapagt-landene er uddannelsen i Danmark i forvejen baseret på et meget lavt forbrug af uddannelsesammunition, og det vil være særdeles betænkeligt at foretage yderligere reduktioner på dette område.

Simulatorer

Træningshjælpemidler som simulatorer, f.eks. til målfølgning og affyring af panserværnsraketter, flymissiler og luftværnsvåben eller til indøvelse og rutiner af f.eks. kampvognskørsel eller flyvning findes allerede i alle tre værn.

I betragtning af de omkostninger, der er forbundet med affyring af moderne raketter og kampvogns- og artillerigranater eller med kørsel, flyvning og sejlads med moderne, avanceret krigsmateriel, vil forsvaret i de kommende år søge simulatorer anvendt i større omfang og også indenfor nye områder. Dele af den taktiske træning

af enhedernes chefer, førere og stabe må således forudses gennemført ved simulering.

Attrapper

Attrapper, f.eks. til at illudere anvendelse af ammunition, miner eller særligt kostbart eller ømtåleligt materiel anvendes allerede i vidt omfang og er et udmærket middel til at gøre uddannelsen mere realistisk.

3.12. Lokaler — øvelsespladser

Egnede uddannelsesfaciliteter er et krav, som bør opfyldes for at give en rimelig baggrund for uddannelsen.

Indendørs er der tale om almindelige og specielle undervisningslokaler, som f. eks. signallokaler, sproglaboratorier og auditorier, eller gymnastik- og træningslokaler.

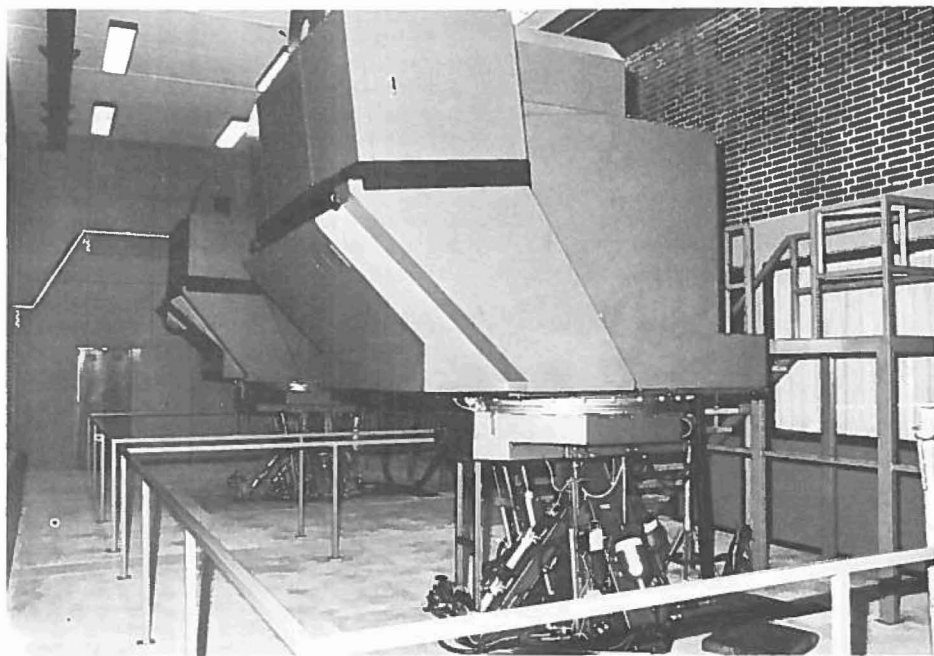
Udendørs er der bl.a. øvelsespladser, forhindrings-, løbe- og handlebaner, nærkamphuse og anlæg til træning i faldskærmspring, idrætsanlæg, skyde- og feltskydebaner, skyde- og øvelsesterrener og endelig terrænet i almindelighed.

Adskillige af forswarets nuværende anlæg og lokaler er gamle og utidssvarende. For at give en hensigtsmæssig ramme om uddannelsen bør der gøres en større indsats for at forbedre forholdene. Her spiller det også ind, at de unge, der i dag kommer ind i forsvaret, fra deres almindelige skoleuddannelse er blevet vænnet til og forventer en bedre standard på dette område.

3.13. Erstatning for organisatorisk materiel

Hvis vi prøver at se ind i 80'erne, vil det også i den periode være det organisatori-

Med denne kampvognstræner, der er opstillet ved Kampskolen i Oksbøl, kan man ved simulation opnå væsentlige besparelser og forbedringer i uddannelsen af kampvognskørere. Foto: Hæren

ske materiel, som er det vigtigste uddannelsesmiddel.

I større og større omfang vil man dog gå over til at anvende andre midler i stedet, f.eks. fordi det er for dyrt at anvende det organisatoriske eller operative materiel. I stedet for at lære kampvognskørsel alene ved at køre i kampvogn kan en del af uddannelsen gennemføres på en køretræner. I stedet for at gennemføre skydeuddannelsen alene med den rigtige og skarpe ammunition gennemføres en større del af uddannelsen ved anvendelse af skydesimulatorer eller ved skydning med instruktionsvåben eller -ammunition.

I mange tilfælde kan træningen slet ikke gennemføres med det organisatoriske materiel eller den rigtige ammunition. Uddannelsen i skydning med raketter mod luftmål eller panser gennemføres - bortset fra en eventuel enkelt demonstrationskydning - helt og holdent med træning på eller med simulatorer.

Det vil være kendetegnende for de nye våbensystemer, at anskaffelsen også indeholder uddannelsesmateriel - en stor del af prisen kan endda medgå hertil.

3.14. Skader

80'erne vil også være kendetegnet af, at forsvaret i større omfang vil være henvist til at gennemføre uddannelsen på egne øvelsesområder eller på civilt terræn efter særlige aftaler.

Den stigende anvendelse af tungt materiel, f.eks. kampvogne og andre bæltekræfter, gør det vanskeligere og vanskeligere at gennemføre øvelser i civilt terræn uden skader og gener for befolkningen. Sådanne øvelser er derfor allerede nu stærkt begrænsede af restriktioner fra forsvarets egen side eller fra civile myndigheder.

Helt at undlade øvelser i civilt terræn vil aldrig kunne gennemføres, bl.a. fordi det i mange situationer vil være den eneste måde, som enhederne kan indøve krigsopgaver på. Det er også den eneste måde, man idag i Danmark kan gennemføre større øvelser på, bl.a. med deltagelse af udenlandske enheder, øvelser som skal give alle deltagere og især ledelsen den absolut nød-

vendige erfaring i indsættelse af og samarbejde med større enheder.

Hvis ikke forsvaret kunne anvende civilt terræn til disse øvelser, ville der være behov for etablering af militære øvelsesområder af en størrelse og til omkostninger, som ikke er realistiske i Danmark.

Støj

Miljølovgivningen vil medføre en række begrænsninger i forsvarets hidtidige aktiviteter. Det drejer sig især om stærkt støjende aktiviteter som skydning, men også i forbindelse med anvendelse af uddannelseslokaler og -anlæg i øvrigt. Forsvaret må forudse et større behov for byggeforanstaltninger f.eks. til afdæmpning af støj fra skydebaner, og krav om begrænsning af skyde- og andre forurenende aktiviteter.

3.2. Undervisning og øvelser

Undervisningen i forsvaret foregår som holdundervisning, gruppeundervisning eller individuel undervisning. Den form, der vælges, afhænger af formålet, ofte vil en vekslen mellem de forskellige former være hensigtsmæssig.

Gruppeundervisning kan virke fremmende på aktiviteten, engagementet og oplevelsen af personligt medansvar, ligesom den kan have fordele, hvor man ønsker at opnå en holdningsmæssig påvirkning.

Brevskoleundervisning eller korrespondanceundervisning anvendes ofte i forsvaret til særlige kurser eller som supplement til andre undervisningsformer. I forbindelse med den meget vigtige efteruddannelse af det ikke tjenstgørende mobiliseringspersonel - og især af reservens befalingsmænd - er der lagt særlig vægt på denne undervisningsform.

3.2.1. Former for undervisning

Inden for den militære undervisning anvendes

- foredrag,
- undervisningssamtaler, som er en vekselvirkning af spørgsmål og svar mellem instruktører og eleverne og mellem eleverne indbyrdes,

Også under uddannelsen i felten anvendes effektive metoder. Ved makkermetoden kan indlæringen forbedres og fremskyndes. Foto: Hæren

- eksercermetoden, hvor stoffet lærestrin for trin, f.eks. hvor ensartethed er nødvendig på grund af sikkerhed. Metoden anvendes ikke specielt til eksercits, men til indlæring af færdigheder som skal kunne anvendes reflekterisk, f.eks. våbenbetjening, der er et typisk område, hvor overindlæring bør finde sted,
 - makkermetoden, hvor et elevpar samarbejder om at indøve, kontrollere og rette hinanden,
 - konkurrencemetoden, som specielt anvendes, når man skal opnå rutine i praktiske færdigheder eller vedligeholdelse af noget tidligere lært,
 - opgavemetoden, som giver gode muligheder for samarbejde og for at anvende og kombinere tidligere lærte færdigheder og viden,
- altsammen metoder, som også kendes og bruges i forbindelse med voksenundervisning uden for forsvaret.

3.22. Øvelser

Øvelser er derimod mere specielle for forsvaret.

Øvelserne, herunder instruktionsøvelser og krigsspil er opgaveløsninger i simulerede taktiske eller faglige situationer. Ofte kan de gennemføres indendørs på kort eller ved terrænborde, eventuelt kombineret med forevisning eller gennemgang af situationer i terrænet.

Mange øvelser kan dog kun gennemføres i terrænet, til søs og i luften og med de rigtige enheder under forhold, der — uanset værn — minder mest muligt om indsættelsesforholdene. I hæren kan der være tale om stabs- og signaløvelser eller feltøvelser, populært også kaldt manøvrer.

Stabs- og signaløvelser

Under stabs- og signaløvelserne er det fortrinsvis chefer og førere, der deltager og signal- og stabsprocedurer, der indøves.

Herved er det muligt at øve indsættelse og samarbejde, hvor kun det direkte berørte personel er med, og resten kan deltage i anden uddannelse. Under sådanne øvelser kan fejl og misforståelser blive rettet, og dele af en øvelse kan eventuelt blive gentaget, uden at hele enheden berøres.

Forud for de større feltøvelser, vil der derfor ofte være lagt en stabs- og signaløvelse, hvor vigtige eller vanskelige dele af manøvrerne kan blive afprøvet. På den måde kan man sikre et bedre resultat af øvelserne og undgå unødige skader i terrænet.

Feltøvelser

Ca. en gang om året deltager felthærens enheder i feltøvelser med alt deres materiel — altså også kampvogne m.v. — i de større militære øvelsestræner, f.eks. Oksbøl, Kulsbjerg eller Jægerspris. Under disse øvelser, som kan være kombineret med skarpskydninger, har man de bedste muligheder for at træne under forhold, der nærmer sig kampens vilkår mest.

Med mellemrum må enhederne rykke ud på feltøvelser i civilt terræn. Kun forholdsvist sjældent vil man tage det tunge materiel, f.eks. kampvogne med ud på disse feltøvelser, der normalt er placeret på de tider af året, hvor risikoen for skader er mindst, d.v.s. tidligt om foråret eller om efteråret. Efterhånden som forsvaret har fået flere og flere køretøjer, herunder tunge pansrede køretøjer, har man for ikke at forvolde for mange markskader, indskrænket disse øvelsestyper til de mest nødvendige, ofte øvelser gennemført med deltagelse af udenlandske enheder. Hensynet til behovet for at indøve krigsopgaver og samarbejde i større rammer, bl.a. med allierede forstærkningsenheder, i det rigtige terræn eller terræn, der minder om indsættelsesområderne, og nødvendigheden af, at enhederne også får lært at virke i almindeligt dansk terræn, gør at man ikke kan undvære disse øvelsestyper.

Ventetid under øvelser

Større øvelser kræver et omfattende kontrolsystem med kampdommere m.v., for

at enhederne skal få et rimeligt udbytte. Alligevel vil det forekomme, at enheder og enkeltpersoner i perioder enten overbelastes eller må vente. Her er det vigtigt at erindre, at sådanne situationer også vil opstå under egentlige kampforhold, og at et af hovedformålene med disse øvelser er at øve cheferne i at føre enhederne under så realistiske forhold som muligt.

Normalt gennemføres der en større feltøvelse om året med deltagelse af allierede enheder, herunder bl.a. Allied Mobile Force (AMF), skiftevis i de to landsdele (øst og vest for Storebælt).

3.23. Øvelser i udlandet

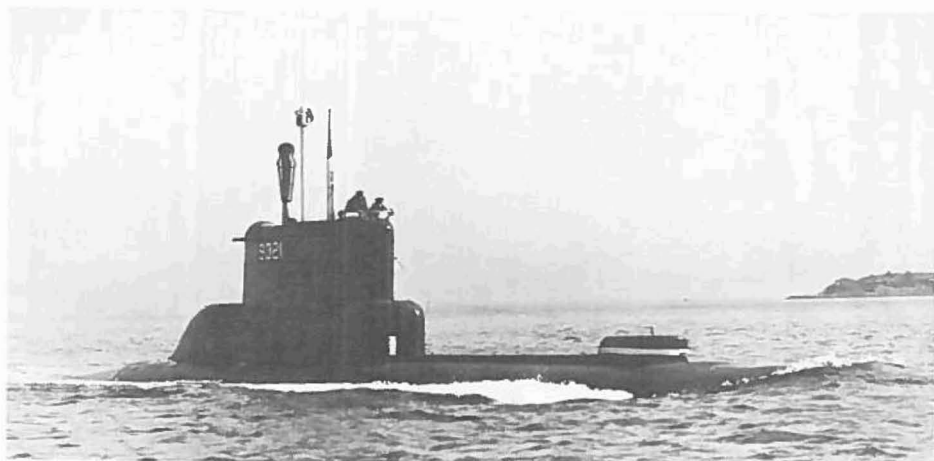
Med mellemrum deltager danske enheder i større øvelser med vesttyske, engelske, amerikanske og canadiske enheder i Forbundsrepublikken Tyskland.

Tilsvarende deltager enheder fra søværnet og flyvevåbnet i øvelser med allierede flåde- og flystyrker både i og uden for Danmark.

Med mellemrum afgiver Danmark f.eks. en fregat, ubåde og minestrygere, der indgår i STANAVFORLANT (den stående Atlanterhavslådestyrke) eller STANAVFORCHAN (den stående kanallådestyrke), ligesom fly- og raketeskadrillerne deltager i større øvelser og skydninger uden for landets grænser. F.eks. gennemføres skarpskydning med flyvevåbnets raketenheder i Middelhavsområdet og med søværnets missilenheder i Norge.

3.24. Øvelsernes udbytte

Øvelsesvirksomhed er en af de mest udbyttegivende uddannelsesformer. Specielt de øvelser, hvor danske enheder har lejlighed til at deltage sammen med allierede enheder, har givet gode resultater. I de fleste tilfælde har det vist sig, at de danske enheder fuldt ud har kunnet klare sig i sammenligningen, og under alle omstændigheder giver denne virksomhed udmærket inspiration til det videre uddannelsesarbejde — helt bortset fra det sammenhold og den moral, deltagelse i sådanne øvelser kan give de deltagende enheder.

U-både muliggør patruljering, overvågning og kampindsats bl.a. i Østersøen. Her Nordkaperen. Foto: Søværnet

3.25. 80'ernes øvelsesvilkår

De stigende omkostninger, der er forbundet med afholdelse af de større øvelser, og den kendsgerning, at det bliver stadig vanskeligere at gennemføre dem uden større gener for befolkningen gør, at forsvaret i 80'erne må lægge endnu mere vægt på at finde andre måder at gennemføre dele af denne uddannelse på.

Simulatorer er omtalt som en mulighed for at øve stabe, chefer og førere. Som eksempel kan nævnes den taktiske træner, søværnet har indrettet i Frederikshavn, hvor søværnets personel indøver kampledelse og våbenbetjening baseret på datastyrede spilsituationer.

3.3. Uddannelsessystemet

Uddannelse er i fredstid næsten alle steder i forsvaret en meget væsentlig opgave, og de fleste steder må uddannelsesvirksomhed faktisk betegnes som hovedopgaven.

Også ved de enheder og myndigheder, som varetager beredskabet, deltager i overvågning og sikring af landets suverænitet eller har til opgave at forsyne og vedligeholde enheder og materiel, indgår uddannelsesopgaver i virksomheden.

3.31. Uddannelsesproduktion

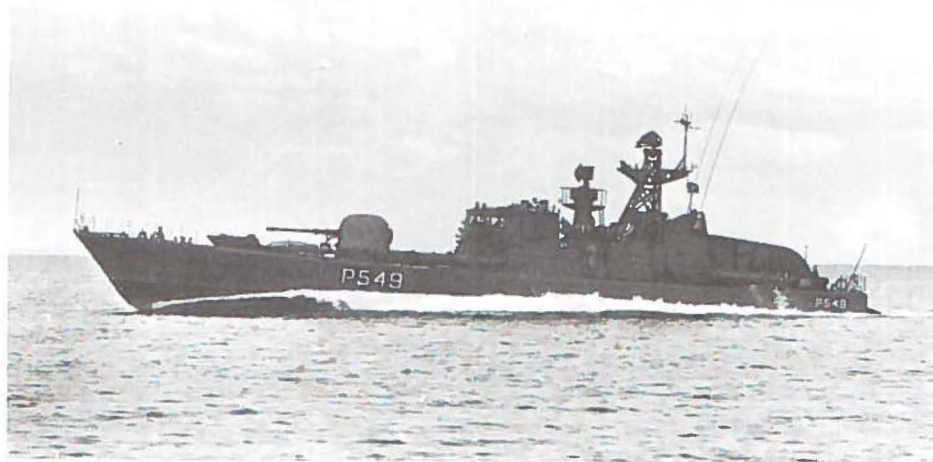
Hvis man betragter forsvaret som et uddannelsessystem — et system, som skal producere uddannede enkeltpersoner og enheder til militære formål, og som løbende søger en rimelig vedligeholdelse af det engang opnåede uddannelsesniveau — foregår uddannelsen enten ved

- de enheder, der er opstillet og organiseret fortrinsvis med henblik på deres operative anvendelse i krig, som f.eks. hærens bataljoner, søværnets skibe og flyvevåbnets eskadriller i de tre værn, eller ved
- myndigheder, der er opstillet i fredstid, primært med henblik på de fredsmæssige uddannelsesopgaver. Forsvarets skoler er eksempler herpå.

Operative enheder

De operative enheder er i fredstid

- i hæren: felthærens brigader og enheder til føring og støtte for brigaderne og enheder i det regionale forsvar,
- i søværnet: de udrustede skibe, der indgår i eskadrerne, og installationer i land til kontrol af og støtte for disse,
- i flyvevåbnet: de opstillede operative fly-, raket-, nærluftforsvars- og overvåg-

De hurtiggående torpedobåde af WILLEMOES-typen, der er udstyret med moderne raketter og kanoner, er en særdeles effektiv fartøjstype. Foto: Søværnet

ningseskadriller og enheder samt installationer til føring og støtte for dem.

Uddannelse af personalet i disse enheder og uddannelse af selve enhederne eller af det personale og de enheder, som ved en beredskabsforøgelse eller mobilisering skal indgå i forsvarets operative struktur, er en daglig og aldrig afsluttet opgave her.

3.32. Skolerne

Forsvarets skoler m.v. indgår i den uddannelses- og støttestruktur, der i fredstid er nødvendig for at opnå den bedst mulige effekt af de ressourcer, der tildeles forsvaret med henblik på løsning af opgaverne både i fred, i en spændingsperiode og i en krig.

Skolerne direkte under Forsvarskommandoen,

- Forsvarsakademiet,
 - Forsvarets Brevskole,
 - Forsvarets Forvaltningsskole,
 - Forsvarets Gymnastikskole,
 - Forsvarets Sanitetsskole,
- der alle ligger i København, og
- Forsvarets Kursusinstitution på Gurre og Lynæs fort i Nordsjælland, varetager uddannelsen indenfor de special-

områder, der i hovedsagen er ens for alle forsvarets grene.

Under de enkelte værn finder vi følgende skoler:

Hærens skoler

I hæren

- Hærens Officersskole i København,
- Hærens Kampskole i Oksbøl,
- Hærens Ildstøtteskole i Varde,
- Hærens Ingeniør- og ABC-skole i Farum,
- Hærens Signalskole i Høvelte,
- Hærens Materiel- og Færdselsskole i Avedøre,
- Teknikerliniens Befalingsmandsskole i København,
- Hærens Træn- og Militærpolitiskole i Nørresundby, og
- Sergentskolen i Sønderborg.

Søværnets skoler

I søværnet

- Søværnets Officersskole,
- Søværnets Taktikskole,
- Søværnets Teknikskole,
- Søværnets Våbenskole og
- Søværnets Konstabelskole,

placeret hovedsagelig på Holmen i København, men med dele henlagt til Frederikshavn og Sjællands Odde,

- Søværnets Sergent- og Reserveofficersskole i Frederikshavn, og
- Søværnets Eksercerskole i Avderød i Nordsjælland.

Flyvevåbnets skoler

I flyvevåbnet

- Flyvevåbnets Officersskole,
- Flyvevåbnets Sergent- og Reserveofficersskole og
- Flyvevåbnets Specialskole, alle i Værløseområdet i Nordsjælland, og
- Flyvevåbnets Hundeskole i Karup samt
- Flyveskolen på Avnø i Sydsjælland.

Skolernes opgave

Værnenes skoler har til opgave at undervise elever på forskellige niveauer – normalt i form af kurser – indenfor de specialer,

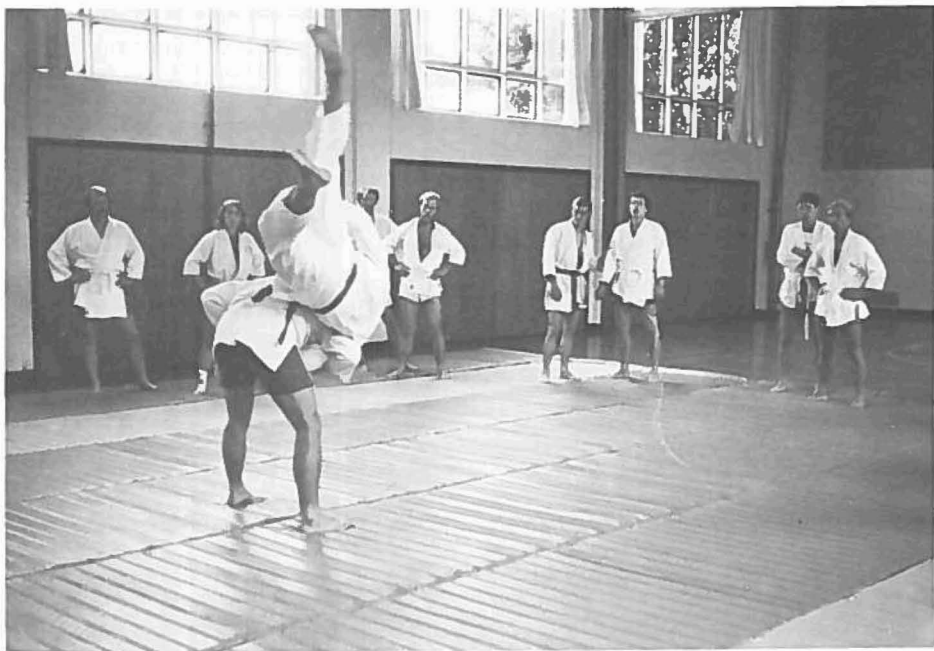
som skolernes navne giver et ganske godt indtryk af.

Herudover skal skolerne sørge for at opbygge og vedligeholde den størst mulige specialviden om de forskellige emner, der ligger inden for skolens ansvarsområde. Dette sker ved, at eksperter ved de enkelte skoler følger med i den internationale og danske udvikling både på det militære og det civile område og ved selvstændig forskning og udviklingsvirksomhed ved pågældende skoler.

Skolerne skal nemlig kunne rådgive Forsvarskommandoen og de operative kommandoer og materielkommandoerne med hensyn til materielanskaffelser og udvikling af direktiver og bestemmelser vedrørende enhedernes sammensætning, uddannelse og anvendelse.

I mange tilfælde er skolerne placeret sammen eller sammen med andre myndigheder for at rationalisere de administrative og serviceprægede støttefunktioner.

Undervisning i selvforsvar foregår her på Forsvarets Gymnastikskole

4. Arter af uddannelser

4.1. Enkeltmands- og enhedsuddannelser

Uddannelsen kan principielt opdeles i en uddannelse af enkeltmand og uddannelse af enheder, små eller store. Ofte er der en overgribning og vekselvirkning mellem de to former for uddannelse.

Enkeltmands- og grunduddannelse

Enkeltmandsuddannelse omfatter både uddannelse af menige og af befalingsmænd. Den gennemføres både ved enhederne og ved skolerne og omfatter bl.a. den funktionsuddannelse, som svarer til soldatens funktion i enheden.

Grunduddannelsen kvalificerer til at bestride en funktion — et job — på det laveste niveau i pågældende personelgruppe.

For værnepligtige menige omfatter den således de første 9 måneders samlede uddannelse.

For befalingsmænd er det den sergent- eller officersuddannelse, der kvalificerer til den laveste grad indenfor gruppen.

Videre- og efteruddannelse

Videreuddannelse kvalificerer til at bestride funktioner på andre eller højere niveauer og kræver oftest gennemgang af kurser, der kan give adgang til en højere grad eller et mere krævende job.

Efteruddannelse vedligeholder eller supplerer tidligere uddannelse på samme niveau og kan være kurser eller specialuddannelser. For det hjemsendte personel i mobiliseringsstyrken er mønstringer og genindkaldelser efteruddannelse.

Enhedsuddannelse

skal samarbejde funktionsuddannet personel til enheder, der kan være kompagni, eskadron, batteri, afdeling, bataljon, eskadrille eller skib.

Uddannelsen af enhederne omfatter også uddannelse i samvirke med andre enheder, herunder enheder fra de andre værn eller udenlandske enheder og uddannelse i totalforsvarsramme.

Det forhold, at man ofte samtidig og på samme sted gennemfører uddannelse af den enkelte i hans funktion og af enheden, f.eks. kompagniet eller skibsbesætningen, er typisk for uddannelsen i forsvaret.

4.2. Stampersoneluddannelse

Enheder med operative opgaver, som indgår i fredsberedskabet, vil normalt være bemanded med fast personel på de fleste nøgleposter, f.eks. officerer og stampersonel.

Eksempelvis kan nævnes de udrustede skibe, flyvevåbnets operative og værkstedsenheder og enhederne i hærens stående styrke.

Generelle krav til de uddannede

Målet for uddannelsen ved sådanne enheder er, at de *til stadighed og under alle forhold med sikkerhed* skal kunne løse pålagte opgaver.

I hæren skal den enkelte soldat i disse enheder inden for sit funktionsområde efter ca. 1 års forløb med sikkerhed kunne løse de almindeligt forekommende opgaver. Efter ca. 2 års forløb skal han kunne løse alle forekommende opgaver inden for sit funktionsområde sikkert, hurtigt og rutineret.

Den militære uddannelse er andet og mere end fysisk krævende øvelser i terrænet. Der indgår målrettet instruktion og undervisning i materiellets brug og vedligeholdelse. Foto: Forsvarets Filmtjeneste

Og hermed er krav til og betingelser for, hvilket personel der skal til, og hvilken uddannelse der skal gives, fastlagt.

Klar til indsats

Der er tale om enheder, der skal være klar til umiddelbar indsats inden for det varsel, som beredskabssituationen til enhver tid måtte give. Det er professionelle enheder, hvor værnepligtige — bortset fra på mindre komplicerede poster — ikke inden for ca. 9 måneders tjenestetid kan nå at få både den nødvendige uddannelse, rutine og erfaring og at forrette gavntjeneste af en rimelig varighed.

De fleste menigposter er derfor besat med stampersonel (konstabler eller overkonstabler).

4.21. Rekruttering

Menigt stampersonel tilgår forsvaret enten via Forsvarets Rekruttering i Værløse, hvor de egnede udtages og fordeles til grunduddannelse ved det værn og tjenestested, de har ønsket. Uddannelsen af konstabeleleverne, der idag varer 9 måneder (som tjenestetiden for værnepligtige menige) foregår dels som en "skoleuddannelse" af 2-6 måneders varighed og dels ved "on-the-job"-uddannelse i en operativ enhed.

Vilkår

For den, der antages med henblik på at modtage en sideløbende faglig, civil uddannelse, varer det noget længere, inden de er færdiguddannede i deres militære funktionsområde.

Menigt stampersonel antages på kontrakt til tjeneste i normalt mindst 33 måneder.

4.22. Funktionsperiode

En meget stor del af dem fortsætter kortere eller længere i forsvaret efter udløbet af den indledende kontraktperiode. For forsvaret er det afgørende, at flest mulige bliver en længere periode i tjenesten, idet behovet for at antage og grunduddanne nye konstabelelever derved kan nedsættes, og midlerne overføres fra dette

til andre områder, f.eks. til materielanskaffelser.

På den anden side skal der være en vis gennemstrømning i enhederne — altså også blandt det faste personel for at sikre, at der hjemsendes tilstrækkeligt mange til at bemande de mange uddannelseskrevende poster i mobiliseringsenhederne. Som eksempel kan nævnes, at alle poster som kampvognskørere i fredstid er besat med konstabler, og da det ikke er økonomisk muligt at bemande mere end ca. halvdelen af kampvognene i fredstid, så skal der hele tiden hjemsendes så mange konstabler, at man kan opstille kampvognsenhederne i mobiliseringsstyrken med hjemsendte, der ikke er for gamle.

Gennemsnitlig kontraktlængde

Den gennemsnitlige kontraktlængde for menigt stampersonel var i slutningen af 70'erne ca. 4 år og kunne med fordel hæves med et par år. Dette kræver bl.a., at det for forsvaret er muligt at tilbyde en rimelig og konkurrencedygtig løn, og at forsvaret evner at skabe en sådan effektivitet i og tilfredshed med tjenesten, herunder uddannelsens kvalitet og indhold, at personellet fastholdes.

4.23. Ret til civil uddannelse

Som et middel hertil og for at muliggøre, at stampersonellet efter hjemsendelsen kan overtage kvalificerede stillinger på det civile arbejdsmarked, har alt stampersonel efter 33 måneders tjeneste ret til 12 ugers civiluddannelse om året, som afvikles ved civile eller militære skoler eller lærepladser inden hjemsendelsen.

Der kan være tale om både teoretiske og praktiske uddannelser, og det vil være meget vigtigt, at forsvaret får tilrettelagt og ajourført civiluddannelsesprogrammerne på en sådan måde og med et sådant indhold, at man også i 80'erne kan tilbyde uddannelser, som tiltrækker de unge, og som giver de bedste beskæftigelsesmuligheder i erhvervslivet.

4.24. Fortsættelse som befalingsmand

En stor del af konstablerne og overkonstablerne videreuddannes til og fortsætter

Den pansrede mandskabsvogn giver infanteriet den bevægelighed og beskyttelse, som kampen kræver. Foto: Hæren

som befalingsmænd i stampersonelgruppen — som sergent, oversergent og seniorsergent. Mange fortsætter også uddannelsen til officer.

Som befalingsmænd i stampersonelgruppen kan de fortsætte i forsvaret til de er 35, 45 eller eventuelt 60 år, men mange forlader forsvaret før, da de hidtil har haft let ved at få vellønnede stillinger udenfor forsvaret.

Kontrakttid

Den gennemsnitlige kontrakttid for gruppen af ikke langtidsansatte befalingsmænd har i de senere år ligget omkring 7 år. Og så og måske især for denne personelkategori gælder det, at jobbet som befalingsmand må gøres tilstrækkeligt attraktivt i 80'erne til, at forsvaret kan tiltrække og fastholde det rigtige personel. Da mange af dem skal virke som ledere, instruktører og lærere både for værnepligtige og kontraktantagne, er en dygtig og positiv befalingsmandsgruppe afgørende for moral, holdning og kvalitet i enhederne i en ny forsvarsordning.

4.3. Uddannelse af værnepligtige

4.3.1. Krigsstyrken

For at kunne løse opgaverne i spændingsperioder og efter at kamphandlinger er påbegyndt, må forsvaret have en krigsstyrke, der er betydeligt større end den styrke, der er behov for og råd til at opretholde i fred.

Størsteparten af forsvarets styrke er derfor hjemsendt i fredstid og skal i forbindelse med en beredskabsforøgelse, og helst inden et angreb mod Danmark iværksættes, indkaldes eller mobiliseres.

Størstedelen af felthærens enheder og næsten alle enheder i det regionale forsvar — eller lokalforsvaret — er således supplements- eller mobiliseringsenheder (i det efterfølgende alle kaldt mobiliseringsenheder).

Enkelte af søværnets skibe og installationer i land kan først blive operative efter en mobilisering, ligesom nogle af de i fred udrustede skibe også skal modtage mobiliseringspersonel for at komme op på fuld kampstyrke.

Flere enheder i flyvevåbnet, bl.a. til sikring af installationerne, indgår ligeledes i mobiliseringsstyrken.

Følgende oversigt giver et indtryk af forholdet mellem den militære personelstyrke i fred og efter en mobilisering i krig.

	Tjenstgørende i fred ca.		Mobiliserings- personel ca.	Krigsstyrke erstatningsper- sonel ca.
	Fast personel	Værnepligtige		
Hæren	12.000	7.000*)	62.000	74.000
Søværnet	5.000	1.000	4.000	10.000
Flyvevåbnet	6.000	2.000	10.000	18.000
Ialt	23.000	10.000	76.000	102.000

*) Hærens ikke færdiguddannede værnepligtige indgår ved mobilisering i krigsstyrkens personelreserve.

4.32. Søværnets og flyvevåbnets værnepligtige

I søværnet anvendes de forholdsvis få værnepligtige, der indgår i styrken i fredstid, fortrinsvis på pladser, hvor de kan anvende deres civile uddannelse som f.eks. håndværkere, søfolk eller kokke. I flyvevåbnet og for visse funktioner i søværnet anvendes de på pladser, hvortil der ikke kræves en længere militære uddannelse, eller hvor en stor del af den militære uddannelse finder sted ved enheden under den operative tjeneste, hvor de går side om side med det faste personel.

Grunduddannelsen

Den indledende uddannelse foregår i søværnet i Avderødlejren i Nordsjælland og i flyvevåbnet på flyvestationerne.

Resten af tjenestetiden indgår de i de operative eller tekniske enheder og myndigheder.

Der foregår i søværnet og flyvevåbnet — bortset fra visse områder inden for nærluftforsvaret — ingen uddannelse af værnepligtige alene med henblik på behovet i mobiliseringsstyrken, idet den årlige hjemsendelse af fast personel og værnepligtige er tilstrækkelig til, at man kan bemane

mobiliseringsenhederne og -pladserne med hjemsendte, der ikke er for gamle til de job, de skal varetage i krigstid.

4.33. Værnepligtige i hæren

Anderledes er det i hæren. For at kunne opstille en krigsstyrke af en sådan størrelse, at de mest nødvendige opgaver kan løses, er det nødvendigt at indkalde og uddanne værnepligtige. At basere opstilling af en mobiliseringsstyrke af det nødvendige omfang på hjemsendt stampersonel ville alene af aldersmæssige grunde ikke være muligt.

Værnepligtige, der indkaldes til hæren, møder og uddannes i de forskellige garnisoner, idet man tilstræber at holde de mødte samlede enhedsvis fra møde til hjemsendelse — bortset fra dem, der skal uddannes til befalingsmænd eller andre specialer.

Som nævnt er tjenestetiden for de værnepligtige menige for tiden 9 måneder.

Målsætningen for uddannelsen af enheder med værnepligtige — enheder i uddannelsesstyrken — er således, at disse enheder efter 7 1/2 måneders uddannelse skal kunne løse de almindeligt forekommende — men ikke alle — opgaver.

Med de nye F16 fly, som tilgår flyvevåbnet i disse år, har Danmark fået et af de mest moderne fly, der findes. Foto: General Dynamics

På samme tid skal den enkelte værnepligtige på forsvarlig vis kunne bestride sin egen funktion i enheden.

4.34. Enhedens opgaver

Efter 9 måneder skal enheden, sammen med andre, med sikkerhed kunne løse de almindeligt forekommende opgaver, og den enkelte soldat skal være fuldt anvendelig i sin funktion og med sikkerhed kunne virke som enkeltkæmper.

Der er altså ikke tale om, at enheden — eller de værnepligtige — i løbet af 9 måneders uddannelse kan forventes at være i stand til at løse alle de opgaver, enheden forudses indsat i, eller at enheden — selv om den har været på øvelse med professionelle enheder — kan have fået nogen syn-derlig grad af feltmæssig rutine, øvelse i samarbejde med andre enheder eller i at optræde i en større taktisk sammenhæng.

Målet er, at uddannelsen af de værnepligtige menige skal have et intensivt, kontinuert og målrettet forløb, således at de ved hjemsendelsen har et sådant standpunkt og en sådan evne til samarbejde med andre, at de kan gøre fyldest i mobiliseringsenhederne.

Svært at nå tilstrækkelig standard

Dette mål har det gennem de senere år vist sig vanskeligt at nå, selvom man har søgt at frigøre uddannelsen af de værnepligtige fra de afbrydelser og byrder, som deltagelse i beredskabet tidligere gav. Enhederne med værnepligtige indgår nemlig ikke idag i indsatsberedskabet.

Skulle enheder med værnepligtige inden for den første samlede uddannelsestid helt eller delvis indgå i indsatsberedskabet — altså kunne indsættes som kampenheder — ville dette kræve enten en tjeneste-

tid på ca. 18 måneder, eller at betydeligt flere indkaldes årligt, og sidstnævnte mulighed ville være særdeles kostbar.

4.35. Tjenestetiden i Warszawapagten

Ved en vurdering af behov og mulighed for at gennemføre en tilstrækkeligt omfattende og effektiv uddannelse af de værnepligtige inden for den første samlede uddannelsestid — idag de 9 måneder, som nu er varigheden af tjenestetiden for værnepligtige menige — er det nødvendigt at holde sig for øje, hvilke styrker vore enheder, der oftest er mobiliseringsenheder, må forventes at skulle kæmpe imod.

Det er en kendsgerning, at de militære styrker i Warszawapagten gennem de senere år har modtaget betydelige mængder af moderne materiel og våben, således at de idag materiellmæssigt er lige så godt eller bedre udrustet end danske enheder.

Tjenestetiden for værnepligtige i Sovjetrusland, Polen og Østtyskland er mellem 18 og 36 måneder, beroende på værn, tjenestegren og personelkategori, altså betydeligt mere end i Danmark.

Hertil kommer, at uddannelsesbetingelserne i disse lande ikke i samme omfang som i Danmark er begrænset af arbejdstids-, miljø- og sikkerhedshensyn.

Endvidere er det værd at notere, at forberedelse til militærtjenesten og uddannelse i en række militære emner i disse lande også indgår i skole- og ungdomsuddannelsen, forud for indkaldelsen.

4.36. Den danske uddannelses vilkår

De 9 måneders tjeneste, som værnepligtige menige har i Danmark i dag, muliggør slet ikke at nå de uddannelsesresultater som i Warszawapagtlandene.

Gennem de senere år er antallet af uddannelses timer, som kan gennemføres inden for de 9 måneder, gradvis blevet reduceret på grund af de gennemførte ændringer af reglerne for arbejdstid, ferie m.v. Disse forhold, kombineret med økonomiske og andre begrænsninger af mulighederne for at iværksætte mørkeuddannelse, øvelser og skydninger og det forhold, at mange unge møder til tjeneste i forsvaret med ret ringe fysiske forudsætninger

og uensartet skolebaggrund, har medført, at det har været vanskeligt at nå uddannelsesmålene. Mange værnepligtsenheder har samtidig haft mangler i instruktørstyrken, hvilket igen har medført kvalitetsmæssige mangler i uddannelsen.

Der har været fremført kritik mod disse forhold, både fra chefers, instruktørers og de værnepligtiges side, og i en række tilfælde har kritikken været berettiget, og manglerne er søgt afhjulpet. Det må her bemærkes, at den fremførte kritik ikke altid har prioriteret ønsket om en bedre kvalitet i uddannelsen, f.eks. en mere krævende træning, flere realistiske øvelser og bedre uddannelsesmidler, lige så højt som ønsket om mere frihed og andre gode for den enkelte.

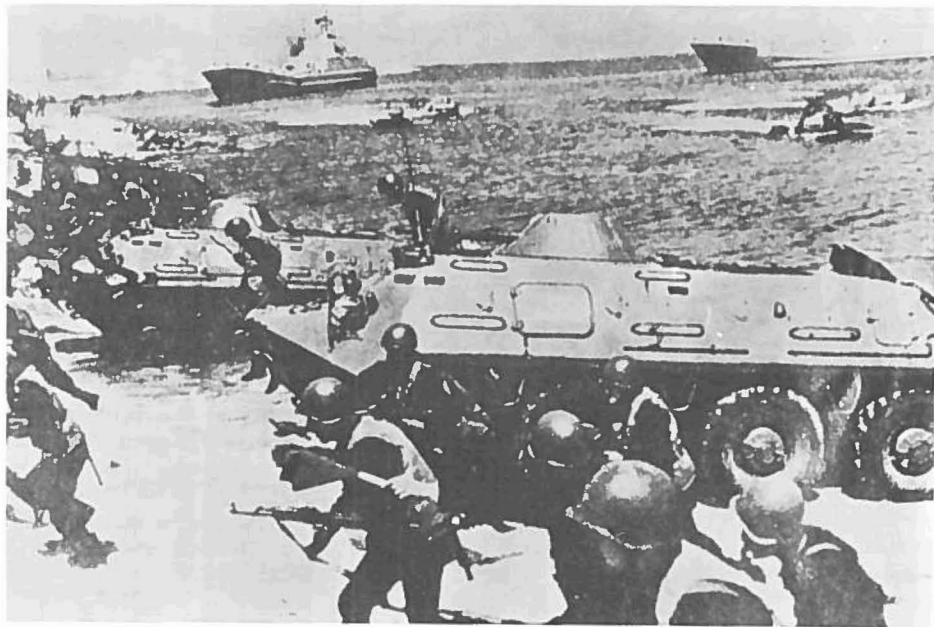
Mere effektiv tjenestetid?

Hvis målet for uddannelsen af de værnepligtige til mobiliseringsstyrken — set på baggrund af den stigende kvalitet og det forbedrede uddannelsesstade ved de enheder, de danske enheder skal være rede til at møde — skal kunne sættes realistisk og nås, burde tjenestetiden for vore værnepligtige være længere, mere indholdsrig og krævende. Såfremt en længere tjenestetid ikke er en politisk mulighed, bør et af målene for værnepligtsuddannelsen i 80'erne være, at få så meget som muligt ud af den fastsatte tjenestetid.

For de fleste værnepligtige vil tjenestetiden under alle omstændigheder indebære et mere eller mindre tvungent fravær fra en civil tilværelse. Kravene om at forbedre uddannelsen for at nå et højere mål kunne indebære et forsøg på at forøge antallet af effektive uddannelses timer inden for tjenestetiden og en styrkelse af muligheden for at få de for en effektiv uddannelse så vigtige gruppedannelser etableret og vedligeholdt. Gruppedannelser og -forhold, der tidligere har været årsag til det kammeratskab og sammenhold, værnepligtstiden dengang også fik præg af.

Flere instruktører

Det vil også være væsentligt at få øget antallet af dygtige og rutinerede instruktø-

Den lange tjenestetid (18-36 måneder) i Warszawapagtlandene udnyttedes til en effektiv og krævende uddannelse

rer i forbindelse med de værnepligtiges uddannelse. Målet må være, at faste befalingsmænd (stampersonel og officerer), i hovedsagen varetager ledelses- og uddannelsesopgaverne ved enheder med værnepligtige, og at tjenestetiden for værnepligtige befalingsmænd og officerer fortrinsvis anvendes til deres egen uddannelse med henblik på mobiliseringsfunktionen.

Motiverende tjeneste

Uanset behovet for at spare på ressourcerne i alle forbindelser i de kommende år bør der gøres en alvorlig indsats for at undgå reduktioner inden for de områder, som muliggør gennemførelsen af en effektiv og realistisk uddannelse. Bestræbelserne må gå på at forøge indsatsen inden for uddannelsesområdet og gøre det muligt at bevare et sådant aktivitetsniveau, at tjenesten ved enheden bliver indholdsrig, afvekslende, krævende og motiverende for alt personel.

Mobiliseringsenhedernes friskning

Behovet for efteruddannelse af mobiliseringsstyrken bør fremhæves specielt i forbindelse med de værnepligtige. Uanset hvor effektiv og målrettet den grundlæggende uddannelse har været, og selvom der inden for væsentlige områder har kunnet finde nogen overindlæring og rutinerings sted, vil det lærte efterhånden delvis blive glemt.

De hjemsendte værnepligtige — og også hjemsendte frivillige (konstabler) — må indgå i mobiliseringsenhederne i op til 15 år, når der ikke uddannes flere om året end forudsat idag og i de forskellige strukturforslag. I årene nærmest efter hjemsendelsen — mens de pågældende er yngst — indgår de i de højest prioriterede mobiliseringsenheder — ofte kamp- og kampstøtteenheder — med de vigtigste krigsopgaver i felthæren eller det regionale forsvar.

Mønstringer eller genindkaldelser muliggør genopfriskning af det oprindeligt

lærte, omskoling til nyt materiel, der måtte tilgå, og indøvelse af kampopgaverne. Ofte mønstres disse enheder i forbindelse med de større øvelser, sådan at det bliver muligt at indøve samarbejdet med de operative enheder.

Efter nogle år — når der er tilstrækkeligt mange yngre uddannede hjemsendte — overføres de ældre til enheder med mindre krævende opgaver, som lige så godt kan løses af personel med lidt højere alder. Også her er der behov for mønstringer for at indøve de nye opgaver og lære at arbejde sammen i de nye enheder.

Mere omfattende mønstringer

For at opnå en effektiv videreførelse og udbygning af det nuværende frisknings- og uddannelsessystem for mobiliseringsstyrken er det nødvendigt at åbne mulighed for gennemførelse af mere omfattende mønstringer inden for hele den periode, de pågældende skal indgå i mobiliseringsstyrken, og at sikre at de nødvendige ressourcer, herunder også ledere og instruktører, stilles til rådighed for mønstringerne.

For at muliggøre en effektivisering og udvidelse af mønstringerne vil det være nødvendigt at udnytte perioder, hvor alle faciliteter og faste instruktører ikke er anvendt til andre uddannelsesopgaver. Ved at skabe ophold mellem hjemsendelse af et hold værnepligtige og indkaldelse af det næste hold, vil muligheden for at forberede og gennemføre de værnepligtiges grunduddannelse øges.

Sådanne mellemfaldende perioder vil kunne udnyttes til gennemførelse af mønstringerne.

4.4. Uddannelsen af befalingsmænd

Til varetage af ledelse og styring, uddannelse og forvaltning af styrkerne i fredstid, til planlægning og forberedelse af opstilling og indsættelse i krigstid er der brug for et korps af veluddannede og motiverede officerer og befalingsmænd af sergentgruppen.

I fredstid varetages chefs- og ledelses-

funktionerne af fast personel, som kan være

- officerer af A- og B-linien og
- kontraktantagne befalingsmænd af sergentgruppen (stampersonel).

I krigsstyrken, hvor der er langt flere enheder end i fredstid, må mange ledelsesfunktioner i mobiliseringsenhederne varetages af personel, der også først tilgår ved en forøgelse af fredsstyrken eller en mobilisering. Det kan være

- officerer af reserven og
- værnepligtige befalingsmænd af sergentgruppen,

hvis tjeneste i fredstid fortrinsvis skulle være et led i de pågældendes uddannelse med henblik på mobiliseringsfunktionerne.

Efter den nuværende forsvarsordning er antallet af faste befalingsmænd i fredstid omtrent således:

	Hæren	Søværnet	Flyvevåbnet
Officerer	3275	1285	1300
Sergentgruppen	2750	770	1750

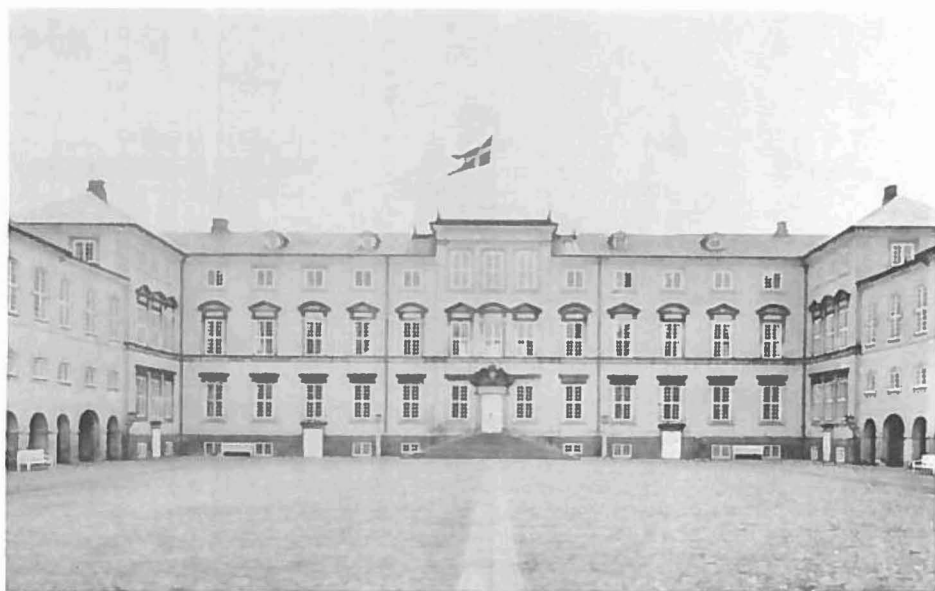
4.41. Officersskolerne

Officerer af A- og B-linien uddannes på værnens officersskoler, som er åbne for mænd og kvinder.

Optagelse på officersskolerne kræver forudgående tjeneste som sergent. For at blive A-officer, hvilket kræver en officersuddannelse på 3 1/2 år, skal man være student eller have bestået en HF-uddannelse.

Efter afslutning af skolen udnævnes eleverne til premierløjtnanter. Forfremmelse kan ske til general/admiral.

Uddannelsen til B-officer varer 2 år og kræver, at man har en realeksamen, en udvidet teknisk forberedelseseksamen eller 10. klasse med afgangsprøve. Graderne for B-linien går fra sekondløjtnant til major.

Chefer og ledere uddannes på officersskolerne. Her hærens officersskole på Frederiksborg slot

4.42. Ansøgerne til officersuddannelserne
Tilgangen til officersuddannelsen vil i de kommende år blive mere og mere præget af ansøgere med studentereksamen eller HF-uddannelse og uddannelsen vil blive tilrettelagt således, at forskellen mellem retningerne formindskes.

Der vil blive større mulighed for at skifte uddannelsesretning og anvendelsesområde, uanset de oprindelige forudsætninger. En større grad af samarbejde mellem officersskolerne og også en vis fællesuddannelse må forudses indført.

For at tilgodesee behovet for en effektiv ledelse og uddannelse af forsvaret er det afgørende, at tilgangen af ansøgere til officersuddannelserne er stor nok, og at ansøgerne er velkvalificerede. Lige så vigtigt er det, at forsvaret er i stand til at tilrettelægge officersuddannelserne og løbende at justere disse, så de er på højde med og helst foran udviklingen i og uden for forsvaret.

Såfremt de seneste års store antal vel-

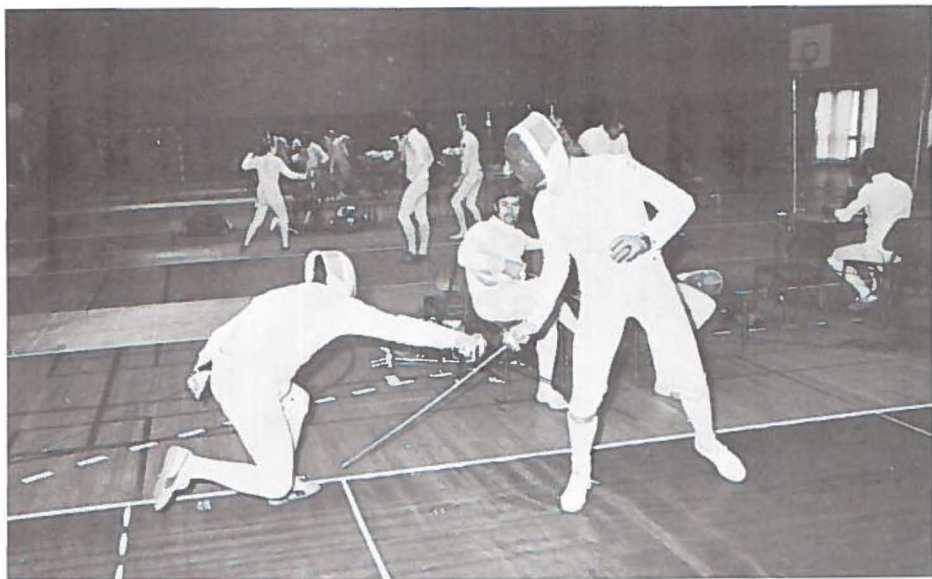
kvalificerede ansøgere også vil præge billedet i 80'erne, er der ingen grund til uro på dette område.

4.43. Videreuddannelse af officerer

Videreuddannelse af officererne, der sker ved kurser på Forsvarsakademiet i København, ved de højere læreanstalter eller ved tilsvarende militære og civile uddannelsesinstitutioner i udlandet, spiller en meget stor rolle. Der er tale om operative og tekniske uddannelser eller uddannelser inden for administration, forvaltning, pædagogik og ledelsesområdet. Specielt hvad angår ledelse eller management har man på Kursusinstitutionen satset stærkt på at give forsvarets chefer og en række civile ledere den for ledelsesfunktionerne i et moderne samfund fornødne baggrund.

4.44. Uddannelsen til sergent

Mange unge mennesker søger ind som frivillige og bliver konstabler og eventuelt overkonstabler med henblik på at fortsæt-

Uddannelse i fægtning gives for at træne hurtighed og reaktionsevne. Foto: Forsvarets Gymnastikskole

te som befalingsmænd i stampersonelgruppen, d.v.s. som sergenter, oversergenter og seniorsergenter, med mulighed for fortsat tjeneste som ledere, instruktører eller teknikere til de bliver 35, 45 eller 60 år.

Sergentuddannelsen foregår i form af kurser ved de militære skoler, eller ved at de pågældende følger uddannelsen for værnepligtige sergenter.

Behovet for efteruddannelse

Selvfølgelig er der et behov for efter- og videreuddannelse af disse befalingsmænd, og der er især i de senere år lagt større vægt på dette vigtige område. Udviklingen med henblik på en fortsat dygtiggørelse af denne for hele uddannelsesområdet og tjenesten ved enhederne så vigtige gruppe vil blive fortsat og uddybet i de kommende år — samordnet med gruppens muligheder for at modtage en sideløbende civil uddannelse.

Som nævnt er der et meget stort behov for ledere, førere og chefer i mobiliseringsstyrken, på alle niveauer og ved næsten alle enheder og enhedstyper. Et behov som især i hæren er meget større end afgangenen fra gruppen af faste officerer og befalingsmænd kan tilgodese.

Befalingsmænd til mobiliseringsstyrken

Det er derfor nødvendigt i fredstid at gennemføre et stort program for uddannelse af befalingsmænd til mobiliseringsstyrken, især i hæren. Der tænkes her først og fremmest på uddannelsen af værnepligtige til sergenter. Hertil udtages årligt 1.000-1.500 værnepligtige, som gennemfører en 6 måneders praktisk og teoretisk befalingsmandsuddannelse ved en af forsvarrets skoler. Efter denne uddannelse modtager de som sergenter en fortsat videreuddannelse i de enheder, hvor de forretter tjeneste den sidste periode af deres 18 måneders tjenestetid.

Mangel på instruktører

På grund af mangel på faste instruktører har forsvaret i mange år benyttet værnepligtige sergenter som ledere og instruktører, hvor de reelt selv burde have modtaget den sidste del af deres egen uddannelse med henblik på krigsfunktionen.

Dette forhold vil forhåbentlig kunne bedres i 80'erne i takt med mulighederne for at overføre flere faste instruktører til uddannelsen af de værnepligtige.

Sergentuddannelsernes indhold og erfaringerne fra tjenesten som sergent har for mange været en god støtte i det senere civile virke.

4.45. Behovet for reserveofficerer

Til at besætte poster som f.eks. delingsførere i hærens mobiliseringsstyrke er der behov for et stort antal officerer — langt flere end der er behov for i fredstid. Der er behov for at uddanne 200-300 unge reserveofficerer om året. Uddannelsen, der er frivillig, varer 3-6 måneder og forudsætter forudgående uddannelse til sergent. Den samlede tjenestetid for en sekondløjtnant (hvoraf de 9 måneder kan være samlet i en fortsat sergent-/løjtnantuddannelse) af reserven er 18 måneder, og den sidste del af uddannelsen foregår ved enhederne.

Rådighedspligt

Reserveofficererne og befalingsmænd af sergentgruppen kan ved hjemsendelsen påtage sig rådighedspligt og forrette tjeneste i kortere perioder ved deres enhed med henblik på fortsat uddannelse. Ofte kombineres sådan yderligere frivillig tjeneste med uddannelse på Forsvarets Brevskole.

4.46. Den store investering i uddannelse

Forsvarets fortsatte investering i uddannelse af de militære chefer, ledere, lærere og instruktører har været en forudsætning for, at den store virksomhed eller uddannelsesinstitution, som forsvaret er, har kunnet virke så effektivt og gnidningsfrit, som det faktisk har været tilfældet gennem de sidste mange år.

Taget man i betragtning, at forsvaret

hver dag på en eller anden måde et eller andet sted meddeler uddannelse til mellem 15.000-25.000 "elever", hvoraf en meget stor del deltager mere eller mindre ufrivilligt som værnepligtige, er det i virkeligheden bemærkelsesværdigt, at der ikke har været flere vanskeligheder og problemer, som er kommet i søgelyset, i en periode hvor uddannelsesområder uden for forsvaret har haft mange og stærkt omtalte problemer.

Rift om forsvarets personel

Uddannelsen til fast officer, til sergent eller reserveofficer og tjeneste som befalingsmand i forsvaret er efterhånden blevet en så velanskrevet baggrund for en ansættelse i en civil stilling udenfor forsvaret, at dette ved flere lejligheder har haft vanskeligt ved at fastholde dygtigt personel til de vigtige opgaver med den fortsatte uddannelse af unge til en indsats for Danmarks forsvar.

4.5. Uddannelse af civile

Udover det militære personel beskæftiges der også mellem 8000 og 9000 civile i forsvaret i fredstid. Adskillige af de civile har tilknytning til hjemmeværnet og deltager i den militære uddannelse der.

Mange af de civile har iøvrigt oprindeligt forrettet tjeneste som militære i forsvaret.

De civile er fortrinsvis ansat i forvaltnings- og støttefunktioner eller indenfor forsynings- og vedligeholdelsestjenesten, hvor deres arbejde er en forudsætning for forsvarets drift og herunder også for en effektiv uddannelses gennemførelse.

I flere af de teknisk prægede enheder indgår de civile i funktioner, som er integreret i enhedens operative virksomhed.

Specielt i de senere år har forsvaret lagt vægt på at meddele denne personelgruppe en hensigtsmæssig efter- og videreuddannelse. Denne udvikling må forudses videreført og udvidet i 80'erne, hvor bl.a. tilkomsten af stadig mere avanceret materiel forudsætter, at det civile personel til enhver tid uddannelsesmæssigt er ført ajour.

Gennem mange år har Danmark uddannet personel til FN-tjeneste rundt om i verden. Her en dansk patrulje på Cypern

4.6. FN-uddannelse

Danmark har i ca. 30 år afgivet militært personel til FN-opgaver, bl.a. til Mellem-østen, Afrika og Indien/Pakistan.

Det er politisk besluttet, at Danmark allerede i fredstid skal opstille eller have forberedt opstilling af en FN-styrke og -observatører, som FN efter nærmere forhandling med den danske regering i den enkelte situation vil kunne udsende til det eller de steder i verden, hvor en indsats af

FN med militære styrker kan bidrage til at forhindre kamphandlinger eller muliggøre fred.

Varetagelse af de ofte meget forskelligartede FN-opgaver forudsætter — udover en almindelig militær baggrund — forudgående orientering om FN-arbejdet generelt og om de mulige indsatsområder og situationer og de særlige forhold der.

Denne særlige FN-uddannelse foregår ved FN-afdelingen i Jægersprislejren, som også opstiller og administrerer de udsendte FN-styrker og observatører.

Afslutning

Den militære uddannelse spænder over et meget bredt spektrum. På en række områder kan der trækkes paralleller mellem forsvarets uddannelser og samfundets øvrige uddannelsesområder. Forsvaret er heller ikke uddannelsesmæssigt "en stat i staten", men en del af staten.

En væsentlig forudsætning for, at de militære uddannelser kan gennemføres effektivt og rationelt, er, at forsvaret evner og får mulighed for at tilrettelægge uddannelserne, således at enhederne og de enkelte soldater sættes i stand til og forberedes på at løse deres opgaver under de vilkår, som en kommende krigs kamphandlinger kan medføre.

Dette forudsætter bl.a., at ikke kun de værnepligtige, men hele den danske befolkning gør sig klart, at det militære forsvaret er en del af landets totalforsvar. Et totalforsvars formål og opgaver kan ikke adskilles fra, men er ofte reelt en forudsætning for alle de muligheder og goder i vort land, som vi er enige om at etablere, bevare eller udbygge.

Udover at søge at forbedre de militære uddannelser mest muligt i forsvaret bør det derfor være en målsætning for indsatsen i 1980'erne, at man på en bedre måde, end det har været muligt i 70'erne, får orienteret de værnepligtige og hele be-

folkningen om den til enhver tid foreliggende sikkerhedspolitiske situation, de mulige trusler mod landet, og forsvarets formål og opgaver. Det vil især være vigtigt at forklare og skabe forståelse for, at et veludrustet, velforberedt og veluddannet dansk forsvar — i NATO-ramme — vil have gode muligheder for at bidrage til at sikre Danmarks fortsatte eksistens som selvstændig nation og bevare befolkningens tryghed og frihed til at videreføre den relative velstand, vi har opnået under de sidste 30 års fred i området.

Som det er tilfældet i andre skandinaviske lande vil det navnlig være en opgave at oplyse ungdommen om det nødvendige i, at vi har et totalforsvar, og om de krav det skal opfylde. Et nationalt forsvar, der bygger på et grundlovsbestemt værnepligtsprincip, er noget, der vedgår os alle. Det forpligter de unge til at være rede til selv at gøre en indsats og gennemføre en militær uddannelse i dette forsvar.

Hvis ungdommen før indkaldelsen er forberedt på og motiveret for den militære uddannelse, der skal gennemgås, har man allerede et godt udgangspunkt for, at uddannelsen bliver effektiv. Hermed kan forsvaret vinde i troværdighed og endnu bedre medvirke til, at freden kan bevares i vores del af verden.

Til Jægerkorpsets alsidige og krævende uddannelse hører også faldskærmsudspring

FORSVARETS LANGTIDSPLANLÆGNINGS-SERIE

*består af nedenstående 11 tema-hæfter.
De med ●mærkede hæfter foreligger færdige
ved nærværende hæftes udsendelse.*

- Tema-hæfte 1: **Hvorfor langtidsplanlægning? — Grundlag for næste forsvarslov**, ved R. Watt Boolsen
- Tema-hæfte 2: **Forsvaret i den politiske beslutningsproces**, ved Nikolaj Petersen
- Tema-hæfte 3: **Det internationale miljø — og Danmark**, ved Mogens Espersen
- Tema-hæfte 4: **Militær efterretningsvirksomhed som led i krisestyring**, ved Mogens Espersen og Preben Borberg
- Tema-hæfte 5: **NATO-forstærkninger og infrastruktur**, ved Bjarne Lindhardt
- Tema-hæfte 6: **Militær uddannelse og krigsvilkår**, ved O.R.H. Jensen og I.S. Haslund-Christensen
- Tema-hæfte 7: **Forsvarets opgaver i det civile samfund**, ved V.J. Christensen
- Tema-hæfte 8: **Vort sårbare samfund — og det totale forsvar**, ved Per Svensson
- Tema-hæfte 9: **Hjemmeværnet = dansk forsvarsvilje**, ved P.A. Heegaard-Poulsen
- Tema-hæfte 10: **Våbenteknologi, økonomi og beskæftigelse**, ved V. Güntelberg og O.H. Eggers
- Tema-hæfte 11: **Et troværdigt forsvar i 80'erne — den næste forsvarsordning**

*Hæfterne kan rekvireres gennem Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste, Trommesalen 4, 1614 København V.
Tlf. (01) 11 45 11, lokal 33.*

O.R.H. Jensen, oberst Premierløjtnant 1952. Generalstabsuddannelse i England 1957. En række år lærer ved Forsvarsakademiet. Stabstjeneste bl.a. som chef for Forsvarsstabens langtidsplanlægningsgruppe. Geledtjeneste som kompagnichef, bataljonschef og brigadechef.

I.S. Haslund-Christensen, oberstløjtnant Hærens Officersskole 1953-55. Tjeneste ved Gardehusarregimentet, adjutant hos Generalinspektøren for Pansertropperne og lærer på Pansertropperne Befalingsmandsskole. Kampvognsuddannelse på Fort Knox, USA 1960. Kommandør på Konstabelskolen i Oksbøl 1962-63. Generalstabsuddannelse på Command and General Staff College i USA 1963-64.

Tjeneste i Hærstaben og lærer på Flyvevåbnets Officersskole 1964-68. FN-tjeneste på Cypern 1968-69. Eskadronschef ved Gardehusarregimentet 1969-70.

Forsvarskommandoens Personelstab 1970-74. Chef for Personelsektionen ved Østre Landsdelskommando 1974-75. Chef for Gardehusarregimentets 1. panserbataljon 1975-77.

Sektionschef i Hærstaben 1977-80. Fra 1/5-80 chef for Forsvarsstabens langtidsplanlægningsgruppe.

Foredragsvirksomhed ved Forsvarsakademiet, i Hjemmeværnet m.v.